

Esihist. kts 28/29.2.1980

TURUN HALISTEN ALUEEN ARKEOLOGINEN INVENTOINTI
VUOSINA 1976-1977

Kimmo Seppänen

08/1-2-1980

KS KIRJEET

M K O N : C 528 / III / 30.8.1978

2599 / 28.2.1980

1978-1979

1979-1980

1980-1981

SISÄLLYSLUETTELO

1.	JOHDANTO.....	s.	1
2.	TYÖN HISTORIIKKI.....	s.	3
3.	TYÖMENETELMÄT.....	s.	4
4.	TUTKIMUSALUE JA TYÖVAIHEET.....	s.	5
5.	MUINAISJÄÄNNÖSTEN LUOKITTELU.....	s.	6
6.	LYHENNYKSET.....	s.	7
7.	LÖYTÖPAIKAT.....	s.	7
1.	KIINTEÄT MUINAISJÄÄNNÖKSET.....	s.	8
1.	Niuskala, Vähätalo - asuinkumpare	s.	8
2.	Koroinen, Riihivainio - asuinpaikka	s.	10
3.	Niuskala, Myllymäki - kiviraunio A	s.	12
4.	Niuskala, Myllymäki - kiviraunio B	s.	14
5.	Niuskala, Peltoniemeke - nokimaakerros	s.	14
6.	Niuskala, Hiekkakuoppa - asuinpaikka	s.	16
7.	Niuskala, Kotirinne - asuinkumpare	s.	18
8.	Halinen, Tätilä - nokimaakerros	s.	20
9.	Halinen, Virnamäki - asuin- ja kalmistoalue	s.	22
10.	Halinen, Komonen - kaksi hautakumpua	s.	27
2.	IRTOLÖYDÖT.....	s.	29
11.	Niuskala - tuluskivi	s.	29
12.	Hamaro, Lehtimäki - kivikirves	s.	29
13.	Koroinen, Koivumäki - kuutilokivi	s.	30
14.	Niuskala, Lehtimäki - reikäkivi	s.	30
15.	Halinen, Halistenkoski - kirjanhela	s.	31
16.	Halinen, Kalliola - saviastian pala	s.	31
17.	Halinen, Frantsi - keihäänkärki	s.	32
18.	Halinen, Komonen - rahalöytö	s.	32
3.	ERÄITÄ MUITA LÖYTÖJÄ.....	s.	33
19.	Niuskala, Korkiakallio - "Papinlähde"	s.	33
20.	Halinen, Tätilä - kaksi hautausta	s.	33
8.	FOSFAATTITUTKIMUS.....	s.	34
9.	YHTEENVETO.....	s.	37
10.	ESINELUETTELOT.....	s.	40
1.	ESINELUETTELO VUODEN 1976 TUTKIMUKSISTA.....	s.	40
2.	ESINELUETTELO VUODEN 1977 TUTKIMUKSISTA.....	s.	46

LIITEKARTAT 1-10

ILMAKUVA

VALOKUVAT mustavalkoiset 1-26

diat

Tutkimuksessa on käytetty peruslähteenä Veikko Lehtosalon kirjoittamaa Maarian pitäjän inventointikertomusta vuodelta 1961, jota säilytetään museoviraston esihistorian toimiston topografiassa arkistossa. Siitä on saatavissa kopio Turun yliopiston arkeologian oppiaineen arkistossa. Vuoden 1976 inventointiin mennessä ei Halisten alueelta ole tietävästi tullut esille uusia löytöjä. Ko. alueella ei sijaitse yhtään kaivauksin tutkittua muinaisjäännöstä.

Liitekartassa 1 (peruskarttakopio lehdestä n:o 1043 12) näkyy koko vuosien 1976-77 inventoinnissa tutkittu alue, ja liitekartassa 2 (1:5000) esitetään rasteroinnilla fosfaattitutkimuslinjat sekä kaikki ne kohdat, joille kaivettiin koekuoppia (fosfaattinäytelinjat I-II ja koekuoppa-alueet A-U). Tämän yleiskartan numerointi (löytöpaikat 1-20) viittaa sisällysluettelon mukaiseen löytöpaikkajärjestykseen. Lisäksi siitä ilmenevät yksityiskohtaisempia tietoja sisältävien liitekarttojen sijaintipaikat. Yleiskartan (liitekartta 2) ja siitä pienemmässä mittakaavassa olevien liitekarttojen 3-10 koordinaattinumerot kuuluvat Turun kaupungissa käytössä olevaan karttakoordinaatistoon. Löytöpaikkojen yhteydessä on suluissa mainittu myös vastaavan peruskarttalehden koordinaatit.

Tämän inventointikertomuksen valmistamisessa olen saanut arvokasta tukea professori Unto Salolta, joka on tarkastanut tekstin sekä arkkitehti Hanna-Liisa Hämäläiseltä toimikunnan yhdysmiehenä ja asemakaavaosaston piirtäjältä Maisa Niskaselta karttojen puhtaaksi piirtämisessä. Olen kiitollinen myös kaikille toimikunnan jäsenille ja kenttätöapulaisille miellyttävästä yhteistyöstä.

Turussa 28 päivänä lokakuuta 1977

Hum.kand. Kimmo Seppänen

2. TYÖN HISTORIIKKI

Osayleiskaavan laatiminen Koroisten niemelle ja Halisten sillan korjaustyö sekä Hämeentieltä Maarian kirkolle kulkevan tielinjan parannussuunnitelma tekivät myös arkeologisen inventoinnin alueella tarpeelliseksi. Ensimmäinen yhteys kaupungin ja arkeologien välillä asiassa otettiin talvella 1974, jolloin museovirastolta saatiin Turun kaupungille tiedot alueella suoritetuista muinaistutkimuksista ja kartta niiden sijaintipaikoista.

Syksyllä 1975 asian eteneminen vilkastui, kun museovirastolta saatiin heinäkuussa lausunto alueen muinaisjäännöksistä ja kulttuurihistoriallisista suojelukohteista sekä toimenpiteistä niiden suhteen. Lokakuussa 1975 esitti professori Salo lisäksi määrärahan osoitettavaksi Turun yliopiston Kulttuurien tutkimuksen laitokselle esihistoriallisten muinaisjäännösten inventoimiseksi Turussa pohjanaan kaupunginjohtajien Palajan ja Koikkalaisen sekä Turun kaupungin Historiallisen museon johtajan Draken kanssa käydyt keskustelut. Anomuksessaan professori Salo ehdotti mm. toimikunnan perustamista inventointityön eteenpäinviemiseksi ja toimintasuunnitelman laatimiseksi.

14.6.1976 professori Salo lähetti Turun kaupungin kiinteistö- ja rakennuslautakunnalle työsuunnitelmaehdotuksen inventoinnin kulusta, joka myös tuli kenttätöiden rungoksi. Koroisten niemen tutkimusta ohjaava toimikunta piti ensimmäisen kokouksensa 22.6.1976, jossa päätettiin panna kenttätöitä alueille välittömästi.

Työt maastossa päästiin alkuvalmistelujen jälkeen aloittamaan 28.6.1976. Toimikunnan yhteyshenkilönä kenttätöiden aikana oli arkkitehti Hanna-Liisa Hämäläinen, jolle jätin kirjalliset raportit viikon välein tutkimusten edistymisestä. 22.9.1976 pidetyssä toimikunnan kokouksessa esittelin kenttätöiden tulokset toimikunnalle, jolloin myös päätettiin siirtää jatkotutkimukset seuraavaan kesään.

Vuoden 1976 tutkimustuloksista valmistettiin raportti, joka käsitti 31 sivua tekstiä ja 7 karttaliitettä. Työn tulokset esiteltiin 3.2.1977 järjestetyssä lehdistötilaisuudessa.

Toimikunnan toukokuussa samana vuonna päättämä täydennysinventointi suoritettiin viikon kuluessa kesäkuun alussa alueilla, jotka olivat syystä tai toisesta jääneet liian vähälle huomiolle.

Täydennysinventoinnista valmistettiin syksyn kuluessa "Turun Halisten alueen arkeologinen inventointi kesällä 1976"-raporttiin liitettävä uusilla tutkimustuloksilla täydennetty jatko-osa: "Turun Halisten alueen täydennysinventointi kesällä 1977". Lisäksi katsottiin tarpeelliseksi valmistaa Turun kaupungille, museovirastolle ja Turun yliopistolle erilliset kappaleet, joissa molempien vuosien tutkimustulokset on yhdistetty selkeäksi kokonaisuudeksi.

3. TYÖMENETELMÄT

Esihistoriallisten muinaisjäännösten inventoinnin tarkoituksena on selvittää alueen kaikki esihistorialliset tai sellaisiksi oletettavissa olevat kohteet. Löytöpaikat tarkastetaan maastossa, merkitään karttaan ja niiden omistussuhteet selvitetään. Kohteista laaditaan luettelo, joka liitetään inventointikertomukseen. Tätä varten täytyi ennen varsinaista maastoinventointia etsiä tiedot Aurajoen ja Vähäjoen väliseltä alueelta jo aikaisemmin tunnetuista löydöistä.

Näin suppealla alueella ja suureen tarkkuuteen pyrkivä inventointi kuin ko. tutkimus on Suomessa uutta, joten totunnaisia työkaavoja ei ollut olemassa. Työmenetelmät täytyi suunnitella käytettävissä olevan ajan, varojen ja päämäärän mukaisiksi. Kyseeseen saattoi tulla maaston silmämääräinen tarkastelu, maakerrosten tutkiminen koekuoppien avulla sekä fosfaattinäytteiden ottaminen. Myös keskustelemalla paikallisten asukkaiden kanssa pyrittiin saamaan selville heidän tietojaan muinaisjäännöksistä ja mahdollisista löydöistä.

Fosfaattinäytteitä otettiin kahdelta tielinjalta A ja B yhteensä noin sata kappaletta (ks. karttaliite 2). Niillä pyrittiin selvittämään, onko ko. alueilla voinut olla muinaista asutusta. Maan fosforipitoisuus näet nousee ympäristöään korkeammaksi alueilla, joille on kasautunut ihmisten asutusjätettä ns. kult-

tuurikerrokseen. Otetut maanäytteet analysoitiin Turun yliopiston maaperägeologian oppiaineen laboratoriossa.

Koekuoppia kaivettiin yhteensä 21 erilliselle alueelle kaikkiaan yli 250 kappaletta. Niiden paikat valittiin kohdilta, jotka maaston, korkeuden, kasvillisuuden tai sijaintinsa puolesta näyttivät olevan erityisen soveliaita muinaisjäännösten paikoiksi. Koekuoppien tiheys ja lukumäärä määräytyi paljolti kyseisen maastokohdan mukaan, kun taas fosfaattinäytteiden väliksi otettiin yleensä 40 metriä.

Lisäksi tarkasteltiin maastossa mahdollisia maanpäällisiä muinaisjäännöksiä ja asuinpaikoiksi tai kalmistoiksi arveltuja paikkoja. Ojanreunoja, peltoja, sorakuopan sivuja yms. paikkoja, joissa maa oli jo valmiiksi paljastettu, tarkasteltiin ja puhdistettiin lastoilla. Tällä menetelmällä löydettiinkin suuri osa esinelöydöistä.

4. TUTKIMUSALUE JA TYÖVAIHEET

Tutkimusalue rajoittui maastossa peruskarttalehdelle n:o 1043 12 koordinaattien $x = 67066-67086$ ja $y = 5719-5738$ välille. Koroisten niemi sisältyy Turun kaupungin yleiskaavatyössä nimettyyn 05-sektoriin, josta työskentelyalue rajoittui Kaarinan rajalta ja Helsinki-Pori ohikulkutieltä idässä pääasiassa Halinen-Maaria tielinjaan lännessä. Etelässä luonnollisen rajan muodosti Aura-joki ja pohjoisessa alue ulottui 250-400 metrin vyöhykkeelle Topinojan pohjoisrinteille (ks. liitekartat 1 ja 2).

Kenttätöiden ensimmäinen viikko vuonna 1976 kului ohikulkutieltä Maarian kirkolle suunnitellun tielinjan tutkimuksiin Topinojan eteläpuolella. Alueelle kaivettiin runsaasti koekuoppia ja sieltä otettiin suurin osa fosfaattinäytteistä: linjat A (ks. liitekartat 3, 5 ja 6). Toisella työviikolla tarkasteltiin Niuskalan kylän seutuja Topinojan pohjoisrannalla (ks. liitekartta 7). Tälle arkeologisesti mielenkiintoiselle alueelle kaivettiin noin puolet kesän 1976 koekuopista. Viimeinen viikko käytettiin Halisten koskelta Maarian kirkolle suunnitellun tielinjan ja sen varsien selvittämiseen (ks. liitekartta 8). Lisäksi otettiin fosfaattinäytteet tältä tielinjalta B 2ks. liitekartta 4).

Kesän 1977 tutkimuksissa keskityttiin pääasiassa Halistenkosken ylitse suunnitellun sillan paikan tarkasteluun Aurajoen pohjoisrannalla sekä Virnamäen alueen selvittelyyn, joka edellisenä vuonna oli jäänyt kesken (ks. liitekartat 9 ja 10). Lisäksi kaivettiin koekuoppia kolmelle erilliselle alueelle Topinojan pohjoispuolelle, jotka edellisenä kesänä olivat eri syistä jääneet tutkimatta. Miltään näistä kolmesta kohdasta ei tavattu merkkejä muinaisesta asutuksesta, joten en katsonut tarpeelliseksi tehdä niistä erillisiä karttoja, vaan ko. koekuoppa-alueiden sijainti selviää yleiskartan (liitekartta 2) täydennyskalvolta.

5. MUINAISJÄÄNNÖSTEN LUOKITTELU

Halisten alueelta tavattiin vuosien 1976-77 inventoinnin yhteydessä kaikkiaan kymmenen ns. kiinteätä muinaisjäännöstä. Lisäksi tunnetaan sieltä yhteensä kahdeksan irtolöytöä, joiden yhteyttä kiinteään muinaisjäännökseen ei ole selvästi voitu todeta. Kohteiden määrittäminen asuin- tai hautalöydöksi on etenkin rautakautisessa aineistossa tuottanut vaikeuksia riittävän todistusaineiston puuttuessa.

Rauhoitusluokkia määriteltäessä on noudatettu museoviraston esihistorian toimiston omaksumia luokitusperiaatteita:

- luokka I: Valtakunnallinen muistomerkki, jonka säilyttäminen on turvattava kaikissa olosuhteissa.
- luokka II: Muinaisjäännös, jonka merkitys on selvitetävissä vasta tarkempien tutkimusten avulla. Tulosten nojalla se on siirrettävissä joko luokkaan I tai III.
- luokka III: Tutkittu tai tuhoutunut muinaisjäännös, jota ei ole katsottu tarpeelliseksi pitää rauhoitettuna.

Luokittelut, joita tekstissä käytetään, ovat ainoastaan maastossa tekemiäni havaintojen pohjalta syntyneitä alustavia ehdotuksia.

6. LYHENNYKSET

Tekstissä on käytetty seuraavia lyhennyksiä:

- KM Kansallismuseon kokoelmat Helsingissä
- MPI 1961 Maarian pitäjän inventointikertomus, Veikko Lehtosalo, vuodelta 1961 (säilytetään museoviraston topografisessa arkistossa)
- THAI 1976 Turun Halisten alueen arkeologinen inventointi kesällä 1976, Kimmo Seppänen, vuodelta 1976 (säilytetään mm. Turun yliopiston arkeologian oppiaineen arkistossa)
- TKHM Turun kaupungin Historiallisen museon kokoelmat
- Tkk Turun kaupungin käyttämä karttalehti
- TYA Turun yliopiston arkeologian oppiaineen kokoelmat

7. LÖYTÖPAIKAT

Liitekartan 1 (peruskarttalehden n:o 1043, 12 osa) rasteroidulta alueelta tavattiin seuraavat aikaisempien tietojen mainitsemat ja vuosien 1976-1977 inventoinnissa löydetty esihistorialliset tai sellaisiksi mahdollisesti tulkittavat kohteet. Luettelossa on käsitelty ensiksi ns. kiinteät muinaisjäännökset ja niiden jälkeen esihistorialliset irtolöydöt. Lisäksi luettelon lopussa on joitakin todennäköisesti historialliselle ajalle kuuluvia kohteita, jotka on katsottu tarpeelliseksi mainita tässä yhteydessä, jotta välttyttäisiin turhilta tarkastuskäynneiltä paikalla. Löytöpaikat on lueteltu maantieteellisessä järjestyksessä lännestä itään kuitenkin siten, että ensin on käsitelty Topinajan pohjoispuolen kohteet ja sen jälkeen eteläpuoliset.

TURKU, HALINEN (1)

7.1. KIINTEÄT MUINAISJÄÄNNÖKSET

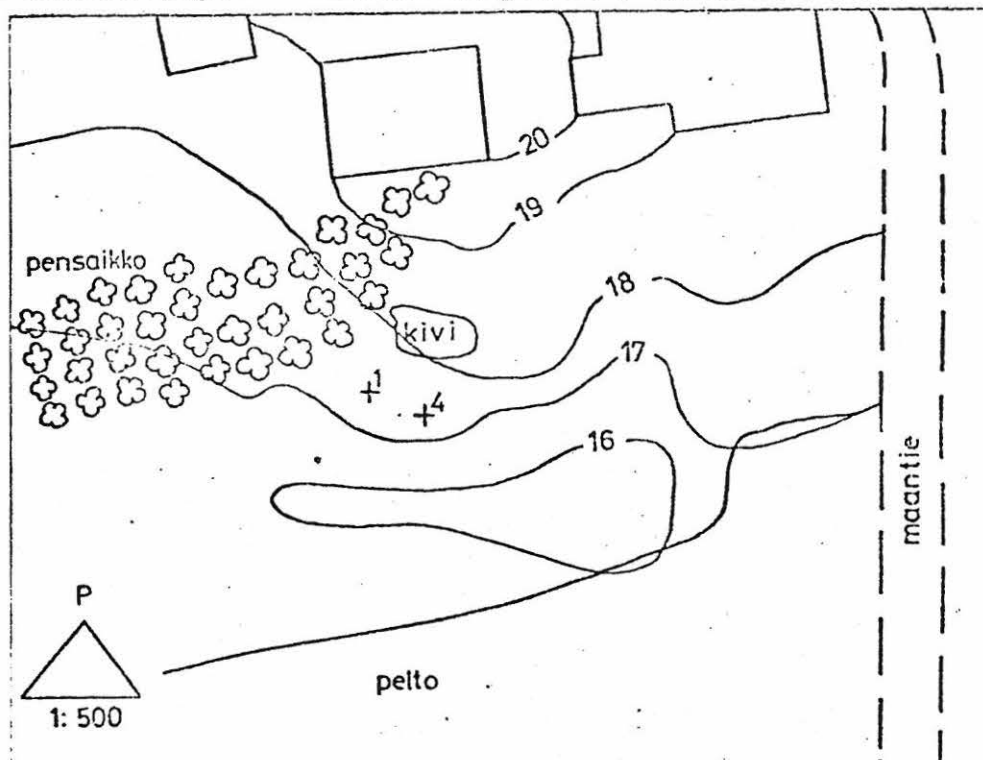
1. Niuskala, Vähätalo - asuinkumpare

XX:10⁶ Tkk: x = 107805 (perusk. 67078)
y = 72140 (perusk. 57215)
z = n. 17 m

pronssikauden hauta tai asuinpaikka, luokka II

Löydöt: TYA 91: 3, 4 ja 6, puuhiiltä, palanutta luuta ja 8 saviastian palaa, jotka löydettiin vuoden 1976 inventoinnin yhteydessä kaivetuista koekuopista

Maanomistaja: Turun kaupunki / Niuskala 3:14

Karttaluonnos 1. Vähätalon kumpareen löytöjä sisältäneiden koekuoppien sijainti (ristit).

Löytöpaikka sijaitsee välittömästi Vähätalon rakennusryhmän eteläpuolella olevassa mäenrinteessä noin 30 m Vähätalon kiertävästä maantiestä länteen. Kyseessä on ison kiven eteläpuolinen kumpare. Paikalta ei ole aikaisemmin tehty esihistoriallisia löytöjä. Löytöpaikan korkeus merenpinnasta (n. 17 m) sulkee pois keskistä pronssikautta (n. 800-900 eKr.) varhaisemman ajoituksen.

TURKU, HALINEN (1)

Tutkimuksissa löydettiin Vähätalon kummusta kahdesta koekuopasta hiiltä ja saviastian paloja sekä kolmannelta kuopasta merkkejä kulttuurikerroksesta. Löytökerros näytti ohentuvan kuopan 1. länsi- ja kuopan 4. itäreunoilla (ks. liitekartta 5), joten ilmeisesti asuinpaikka - tulokset eivät antaneet riittävästi tietoa siitä, onko kyseessä asuinpaikka vai ehkä hautakumpu - ei ole kovin laaja: ehkä vain noin 10 x 10 metriä.

Saviastian palojen lisäksi koekuopasta 1. löydettiin pari pientä palaneen luun sirua ja runsaasti rapautunutta kiveä, jossa näkyi selviä jälkiä tulen vaikutuksesta. Myös runsas puuhiilen esiintyminen todistaa tulenpidosta. Varsinaista liesikiveystä ei koekuopasta kuitenkaan voitu todeta. Samanlainen kiviaines jatkui myös kuopassa 4.

Saviastian palat ovat varsin pieniä ja vaikeasti ajoitettavia. Ne ovat ainakin kahdesta eri astiasta, joista toisessa näkyy sisäpinnalla selviä lastan naarmutusjälkiä. Kahdessa palassa on epäselvä kuoppapainanne - molemmissa palojen reunassa vain osittain säilyneenä. Mielenkiintoinen on palanen, jonka pinnassa on tekstiilipainanteen tapaista koristelua, joka on ominaista ns. Kiukaisten kulttuurin loppujakson ja pronssikauden keramiikalle (n. 1500-500 eKr.), eikä esiinny tuota ajanjaksoa ennen. Savimassa on suhteellisen hienoa ja kivisekoitteista. Astian ulkopinta on punertavampaa ainesta kuin sisäpinta.

Ks. valokuvat 1 ja 2

TURKU, HALINEN (2)

2. Koroinen, Riihivainio - asuinpaikka
(=Hamaro, Katajamäki)

XX:10⁷ Tkk: x = 107950-108040 (perusk. 67080)
y = 72330- 72420 (perusk. 57235)
z = n. 24-26 m

kivikauden lopun ja /tai pronssikauden asuinpaikka, luokka II

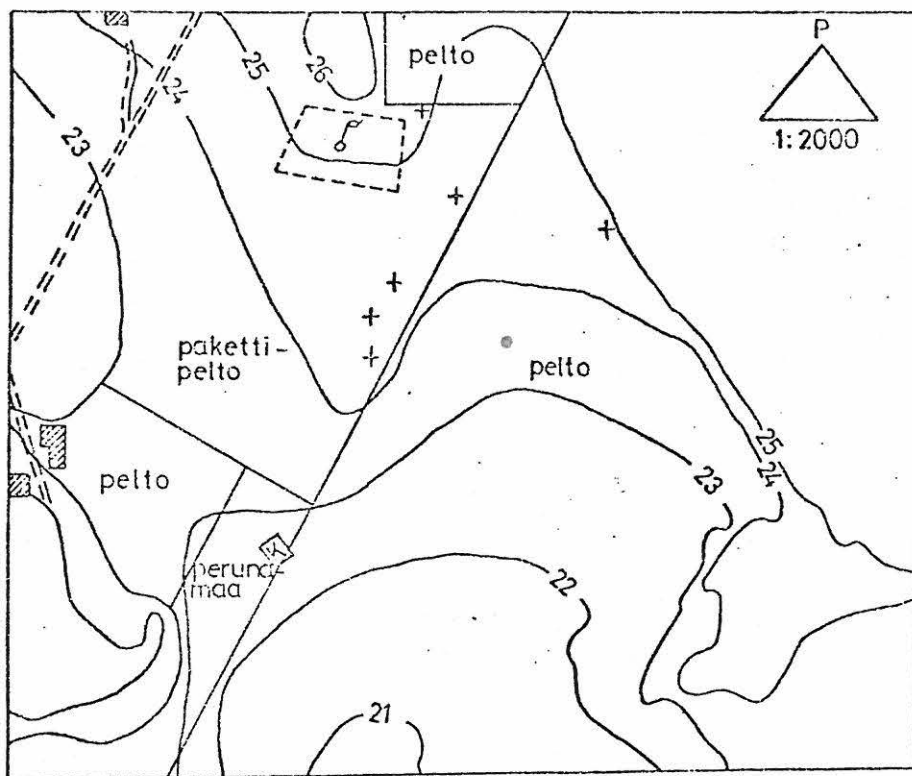
Löydöt: TKHM 15244:48, vuonna 1904 löydetty tasataltta
KM 15277:1-3, Lehtosalon vuonna 1961 löytämät iskokset
ja saviastian pala

TYA 91:7-11, vuoden 1976 inventoinnissa löydetty 6 saviastian, 6 porfyyriliuskeen ja 16 kvartsin palaa

TYA 91:12, samassa yhteydessä irtolöytönä asuinpaikan
eteläpuolelta löydetty kuutilokivi

TYA 96:36, marraskuussa 1977 salaojakaivannon reunasta
löytämäni 10 saviastian palaa ja kvartsi

Maanomistaja: Aili Laine / Riihivainio 2:8

Karttaluonnos 2. Riihivainion asuinpaikan löydöt ja kuutilokiven sijaintipaikka (ristit ja K)

TURKU, HALINEN (2)

Paikalta on jo aikaisemmin todettu asuinpaikkaan viittaavia merkkejä. Se esiintyy Lehtosalolla (MPI 1961 n:o 15) nimellä Hamaron kylän Katajamäen asuinpaikka. Vuoden 1976 tutkimuksissa esineistöä löydettiin huomattavasti aikaisempaa laajemmalta alalta (ks. karttapiirros s. 10 ja liitekartta 5).

Asuinpaikka sijaitsee pienehköllä peltoniemekkeellä runsaat 100 metriä Katajamäen talosta koilliseen. Lehtosalo mainitsee paikalla vuonna 1961 räjäytetyn pellonraivaustöiden yhteydessä kiviä (MPI 1961 s. 21), joten asuinkerros lienee tuolloin osittain tuhoutunut. Samaan asuinpaikkaan saattavat kuulua myös noin 100 metriä etelään löydetty kuutilokivi (TYA 91:12) ja kaksi kvartsin palaa (TYA 91:5), ks. löytöpaikka n:o 13.

Paikan ajoitukseen toi huomattavaa lisävalaistusta peltoniemekkeen kaakkoispuolen pellolle kaivetusta ojan reunasta syksyllä 1977 havaitsemani löydöt. Kyseisellä paikalla (ks. karttapiirros s. 10, musta piste) näkyi ojan leikkausprofiilissa pelto-kerrokseen sekoittuva noin kolmen metrin pituinen kulttuurimaa-kuopanne, joka ulottui syvimmillään 55 cm syvyyteen pellon pinnasta. Tämän kerroksen ja sen alapuolelta alkavan vihertävän savikerroksen välissä on paikoitellen parin sentin hiilikerros, joka saattaa olla todisteena liedestä, vaikkei kiveystä paikalla näkynyt. Hiiltä otettiin talteen C-14 analyysiä varten.

Asuinpaikan löydöistä muutamissa kvartsisiesineissä voi erottaa terän nyrhintäiskentää ja porfyyrin paloissa on mm. eräs kaapimen kaltainen esine. Porfyyriliuskeesta isketyt esineet ovat yleisiä Lounais-Suomen myöhäisen kivikauden asuinpaikoilla. Lisäksi paikalla voitiin havaita useita kookkaita hiekkakiven palasia, joita esiintyy usein kivikautisten asuinpaikkojen yhteydessä. Niitä ei kuitenkaan otettu talteen, koska niissä ei voitu havaita käsittelyn merkkejä.

Saviastian paloissa syksyllä 1977 löydettyjen lisäksi ainoastaan yhdessä oli koristelua. Tämä pala on hauraampaa ainesta kuin pääosa muista (savimassa on sisältänyt orgaanisia osasia, jotka ovat aikaa myöten hävinneet ja jättäneet saviainekseen reikiä). Koristeluna siinä on heikkoa kaksirivistä leimapainanne-ornamenttia. Syksyllä 1977 löydettyissä paloissa on myös pieniä tällaista haurasta keramiikkaa olevia kappaleita ilman koristelua.

TURKU, HALINEN (2-3)

Sen sijaan pääosa salaojan irtomaasta ja kyljestä tavatusta keramiikasta on erittäin tiivistä, noin 0,6 cm paksuista, kiillesekoitteista, runsaasti koristeltua (viisi palaa ja yksi koristelematon reunapala). Koristeluna on toisessa reunapalassa vaakasuoria uria ja kupupaloissa huolimattomasti piirrettyjä havuornamentteja ristiin rastiin. Eräässä palassa saattaa olla myös jälki suurehkosta kuoppakoristeesta. Keramiikka ajoittune lähinnä pronssikautiseksi, joskin samantapaisia koristeaihteita esiintyy jo ns. Kiukaisten kulttuurin loppujakson keramiikassa (n. 1500-1200/1000 eKr.). Hauras keramiikka saattaa olla näitä paloja vanhempaa, vaikka sitä esiintyy yhdessä havukoristeisten kanssa - kuitenkin löytöyhteyksissä, joista ei toistaiseksi tarkempaa kerrosjärjestystä ole voinut havaita. Marraskuussa 1977 havaitun löytökerroksen korkeus merenpinnasta on noin 23-24 m ja ajoittuu siten rannansiirtymiskronologian perusteella nuoremaksi kuin n. 1600 eKr., jolloin vesi on ulottunut ko. tasolle.

Ks. valokuvat 3 ja 4

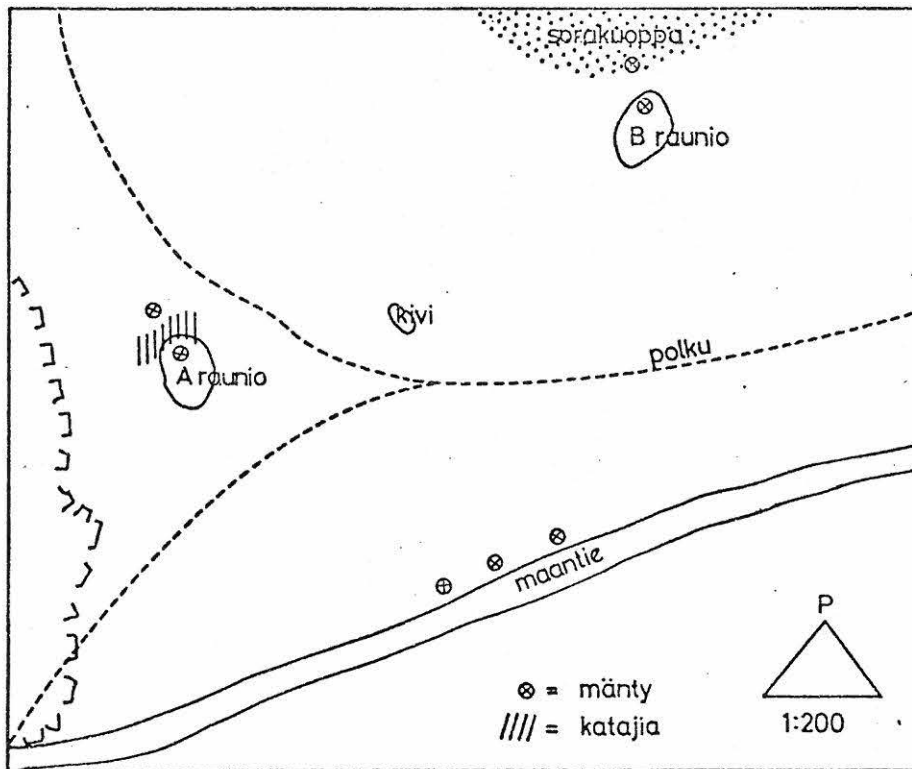
3, Niuskala, Myllymäki - kiviraunio A

XX:10¹¹ Tkk: x = 107955 (perusk. 67080)
 y = 72540 (perusk. 57255)
 z = n. 26 m

mahd. esihistoriallinen hautaraunio, luokka II

Löydöt: -

Maanomistaja: Turun kaupunki / Niuskala 3:14

Karttaluonnos 3. Myllymäen kiviraunioiden A ja B sijainti maastossa.

Kaksi mahdollisesti esihistoriallista hautarauniota (vrt. n:o 4) tuli esiin kesän 1976 inventoinnissa Myllymäen etelärinteessä noin kymmenen metriä Niuskalasta Kotirinteeseen kulkevan tien pohjoispuolella. Rauniot sijaitsevat noin 18 metrin päässä toisistaan (ks. liitekartta 5).

Länsipuolinen kumpu (n:o 3) on maapeitteinen, mutta turpeen alla on runsaasti kiviä, jotka eivät kuitenkaan raunion keskelle ja pohjoisreunalle avatuissa koekuopissa näyttäneet muodostavan kehää tai muuta säännönmukaista järjestelmää.

Kumpu on kooltaan noin 3 x 3 metriä ja kohoaa noin puoli metriä maanpinnan yläpuolelle. Tutkimuksissa ei kumpareen laatu selvinnyt, mutta kyseessä saattaa olla esihistoriallinen hautaraunio.

Ks. valokuva 5

4. Niuskala, Myllymäki - kiviraunio B

XX:10¹¹ Tkk: x = 107960 (perusk. 67080)
y = 72545 (perusk. 57255)
z = n. 27 m

mahd. esihistoriallinen hautaraunio, luokka II

Löydöt: -

Maanomistaja: Turun kaupunki / Niuskala 3:14

Kaksi mahdollisesti esihistoriallista hautarauniota (vrt. n:o 3), joista itäpuolinen (raunio B/ks. karttapiirros 3 s. 12) kumpu on kooltaan noin 2,5 x 3,5 metriä. Siinä on kiviä aivan maanpinnasta lähtien, mutta kaivetussa koekuopassa kiveyksen keskelle ei voitu havaita mitään säännönmukaisuutta kivien järjestyksessä. Kyseessä saattaa kuitenkin olla esihistoriallinen hautaraunio.

Ks. valokuva 6

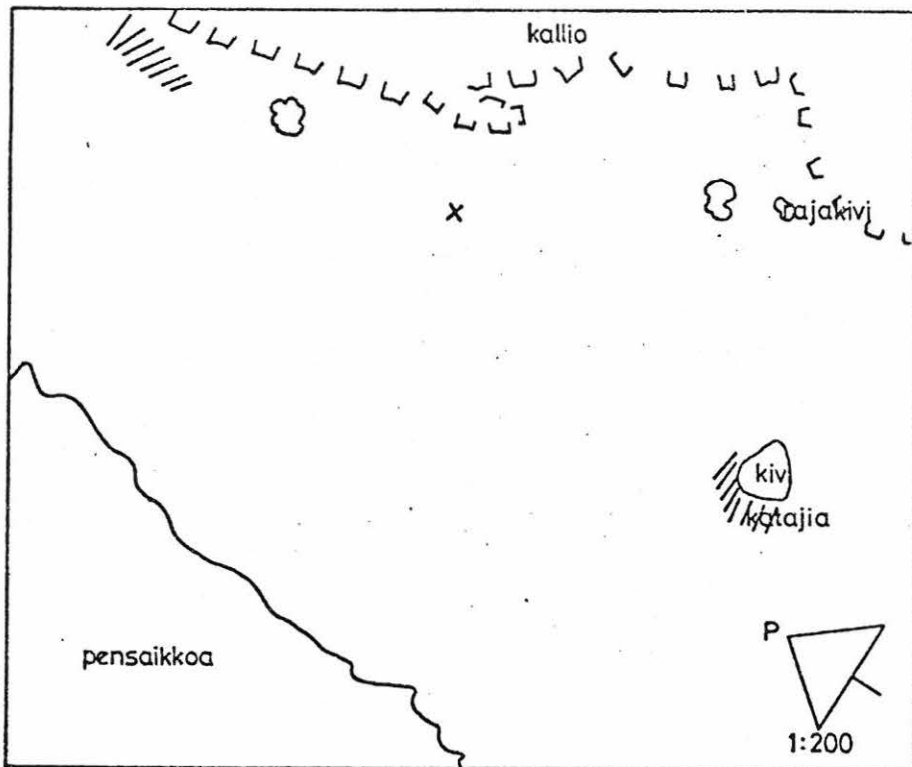
5. Niuskala, Peltoniemeke - nokimaakerros

XX:10⁵ Tkk: x = 108056 (perusk. 670806)
y = 72819 (perusk. 57282)
z = n. 23 m

mahd. esihistoriallinen nokimaakerros, luokka II

Löydöt: 91:20 puuhiiltä inventoinnissa 1976 kaivetusta kuopasta

Maanomistaja: Turun kaupunki / Niuskala 3:14

Karttaluonnos 4. Peltoniemekkeen nokimaakerroksen sijaintikohta merkitty ristillä.

Erästä koekuopasta runsaat sata metriä länteen Kotirinteen talosta tavattiin nokimaakerros, jonka merkitys ei kuitenkaan selvinnyt. Paikka sijaitsee pellolle työntyvän kalliosaarekkeen keskellä sen pohjoispäässä. Sieltä ei aikaisemmin ole tehty esihistoriallisia löytöjä (ks. karttaliite 5).

Kiinnostavalta näyttävään kalliosaarekkeeseen kaivettiin kaikkiaan 19 koekuoppaa, joista yhdestä tuli esiin vahva nokikerros. Kuoppa laajennettiin noin 1 x 3 metrin suuruiseksi. Sen pohjoispäässä kuopan puolivälistä lähtien oli noin 5-30 cm vahvuinen nokimaakerros, joka sisälsi runsaasti puuhiiltä, muttei esineitä.

Noki alkoi noin 35-40 cm syvyydeltä. Löydön merkitys ei lähemmin selvinnyt. Se sijaitsee kallioden ympäröimällä tasanteella. Lähellä olevissa koekuopissa ei nokimaa jatkunut.

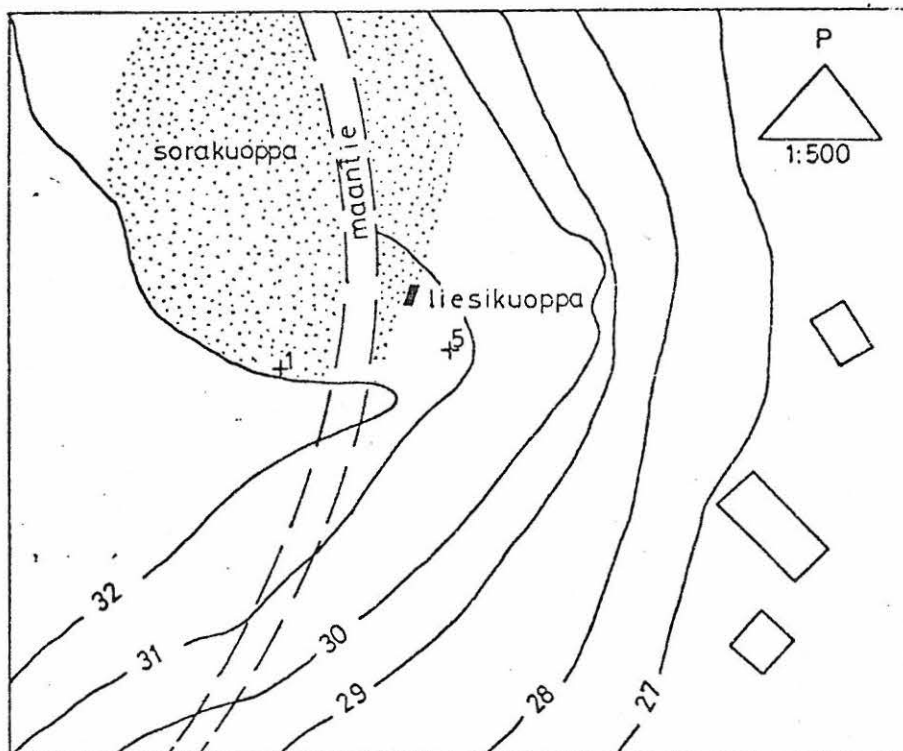
6. Niuskala, Hiekkakuoppa - asuinpaikka

XX:10¹⁵ Tkk: x = 108213 (perusk. 670819)
y = 72925 (perusk. 57292)
z = n. 32 m

kivikauden lopulle ajoittuva asuinpaikka, luokka II

Löydöt: liesikuoppa hiekkakuopan reunassa, ja Tallgren vuonna 1915 maininnut liesikuopan olemassa olostä (teoksessa: "Aurajoensuun esihistorialliset muistot") sorakuopassa, myös Lehtosalo on vuoden 1961 inventoinnissa löytänyt liesikuopan sieltä (MPI 1961 n:o 14)
TYA 91:13-15, vuoden 1976 inventoinnin yhteydessä kaive-
tuista koekuopista löydetty 3 saviastian palaa ja pala-
nutta savea liesikuopan läheltä sorakuopan seinämästä

Maanomistaja: Turun kaupunki / Niuskala 3:14

Karttaluonnos 5. Hiekkakuopan asuinpaikan löydöt
ja liesikuopan sijaintipaikka.

TURKU, HALINEN (6)

Asuinpaikka sijaitsee noin 50 metriä Niuskalan talosta pohjoiseen olevan sorakuopan ja sen halkaisevan tien molemmin puolin. Esi-
neistön lisäksi paikalta löydettiin myös kiinteä muinaisjäännös:
sorakuopan eteläseinämässä oleva liesikuoppa. Paikalta on jo
aikaisemminkin tunnettu ainakin yksi liesikuoppa.

Tallgrenin mainitsema liesikuoppa sijaitsi Niuskalan mäen syr-
jässä olevassa sorakuopassa ja Lehtosalon havaitsema ko. sora-
kuopan seinämässä, mutta kumpikaan ei kuvaile tarkemmin sijain-
tikohtaa. Lehtosalo olettaa Tallgrenin mainitsemän lieden olleen
samassa sorakuopassa kuin itse havaitsemansa, mutta pitää niitä
kuitenkin eri löytöinä.

Liesi sijaitsee sorakuoppaa halkaisevan tien reunasta kohtisuo-
raan mitattuna 3,2 metrin etäisyydellä ja 5,5 metrin päässä kuo-
pan länsipäästä tien eteläpuolella. Sen kohdalle sorakuopan reu-
nalle on myöhemmin kasattu puolisen metriä maata. Kuoppaliettä
rajoittaa sen länsipäässä iso kivi, jonka reunassa liesi on sy-
vimmillään (noin 55 cm). Kivestä itään liettä ulottuu 1,1 metrin
verran madaltuen tasaisesti kohti itää. Kooltaan se vastaa Lehto-
salon löytämää noin 0,5 x 1 metrin suuruista liesikuoppaa. Sen
pohjalla oli ohut nokikerros, ja itse kuopan kivet ovat selvästi
tulen rapauttamia. Lisäksi liesikuopan ympäriltä sorakuopan seinä-
mästä löydettiin palanutta savea.

Lehtosalo oletti liesikuopan löytöpaikkaa tilapäiseksi oleskelu-
paikaksi maaperän karkeuden vuoksi, ja koska hän ei ollut sen
ympäristössä havainnut mitään asutuksen merkkejä. Viime kesän
tutkimuksissa löydettiin lähistöltä kuitenkin saviastian paloja,
jotka viittaavat todelliseen asutukseen. Niitä löydettiin tien
molemmilta puolilta.

Sorakuopan länsipään reunasta tien pohjoispuolelta löydettiin
noin kolmen metrin päästä tien reunasta palanen samantapaista
kaksikerroksista keramiikkaa kuin Vähätalon kummusta. Tummalla
sisäpinnalla näkyy lastan naarmutusjälkiä, mutta punertavaa ulko-
pintaa ei ole säilynyt tarpeeksi, jotta mahdollista koristelua
voisi havaita. Koekuopassa, joka kaivettiin löytöpaikan
kohdalle metrin päähän hiekkakuopan seinämästä, ei voitu erottaa
maassa värieroja.

Tien eteläpuolelta tavattiin koekuopasta, joka kaivettiin noin
viiden metrin päähän liesikuopasta etelään mäen rinteeseen,
kaksi saviastian palaa noin 20 cm syvyydeltä. Nämä poikkeavat

TURKU, HALINEN (6-7)

muista löydetyistä saviastian paloista: savimassa on mustaa, kiillesekoitteista ja varsin tiivistä. Varsinaista koristelua ei paloissa näy - suuremmassa voisi olla heikkoa tekstiilipainanetta. Keramiikka näyttää todistavan suhteellisen pitkäaikaisesta oleskelusta paikalla.

Löytöpaikan korkeus mahdollistaisi pitkälle kivikauteen menevän ajoituksen, mutta asutuksen ei välttämättä ole tarvinnut sijaita rantatasolla. Näyttääkin todennäköisemmältä, että liesikuopan lähellä on ollut enemmän tai vähemmän tilapäistä asutusta pitkähköllä ajanjaksolla. Tilapäisestä asutuksesta puhuu myös se, ettei paikalta tavattu selvää kulttuurikerrosta. Asuinpaikka on todennäköisesti osittain tuhoutunut tien teossa ja soran otossa. Mahdollisesti samaan asutuskompleksiin ovat liittyneet Kotirinteen asuinkumpareen löydöt noin 120 metriä ja Kankareen reikäkivi noin 200 metriä Niuskalan asuinpaikasta itään. Ks. liitekartta n:o 5.

Ks. valokuva 7

7. Niuskala, Kotirinne - asuinkumpare

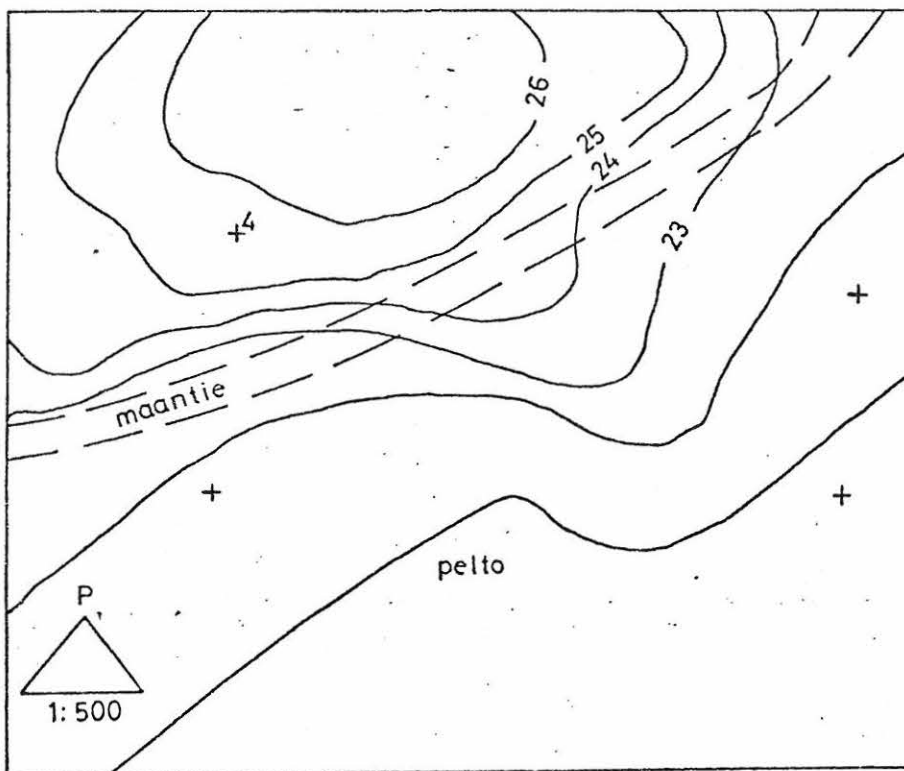
XX:10¹⁵ Tkk: x = 108236 (perusk. 670822)
 y = 73015 (perusk. 57305)
 z = n. 25 m

kivikauden lopulle tai pronssikaudelle ajoittuva asuinpaikka, luokka II

Löydöt: TYA 91:16-19

Kolme saviastian palaa inventoinnin 1976 yhteydessä kairvetuista koekuopista ja kvartsia, porfyyriliusketta sekä piitä kumpareen eteläpuoleisilta pelloilta.

Maanomistaja: Sigurd Sjöblom / Kotirinne 2:12

Karttaluonnos 6. Kotirinteen asuinkumpareen ja siihen liittyvien löytöjen sijaintipaikat (ristit).

Alue sijaitsee edellä puhutusta Niuskalan sorakuopasta noin 120 metriä itään pienellä pellolle työntyvällä kumpareella. Tämän kumpareen eteläpään halkaisee Niuskalasta Kotirinteeseen kulkeva tie, jonka molemmin puolin asuinpaikka ulottuu. Sitä on ilmeisesti tuhonnut tien lisäksi myös mäen pohjoisreunalle rakennettu (nyttemmin jo purettu) kellari (ks. liitekartta 5).

Asuinpaikka ei ilmeisesti ole kovin laaja. Kolme löydettyä saviastian palaa tulivat kaikki samasta koekuopasta: kummun päältä tien pohjoispuolelta. Aivan kummun eteläpuolen pellolta tavattiin kuitenkin yhteensä kahdeksan palaa kvartsia ja kymmeniä porfyyriliuskeen paloja, joista useissa on selviä käsittelyn jälkiä. Nämä löydöt liittyvät niin ilmeisesti Kotirinteen asuinkumpareeseen, että on syytä olettaa asuinpaikan jatkuneen myös tien eteläpuolelle, vaikka koekuopistamme ei täällä tullutkaan esineitä.

TURKU, HALINEN (7-8)

Saviastian paloissa yhdessäkään ei ole jäljellä molempia pintoja. Isoimmassa palassa näkyy selvä kolmiomainen kuoppapainanne sekä naarmutusta. Aines on punertavaa, ja sekotteena on melko isoja kivensiruja. Pienin saviastian paloista on muuten samantapainen, mutta sen pinta on kiillotettu ja mahdollisesti tekstiilipainannekoristeinen. Kolmas pala on kiillesekotteista, sileäpintaista, mustaa ja hienojakoista saviainesta kuten Niuskalan Hiekkakuopan keramiikka. Palojen pieni koko ei anna ajoitukselle riittävää pohjaa. Ilmeisesti kyseessä on kahdentyypistä keramiikkaa kivikauden lopulta tai nuoremmalta ajalta.

Lähistöltä irtolöytönä tavatun reikäkiven (vrt. löytöpaikka n:o 14) yhteys Kotirinteen asuinpaikkaan on epävarma. Kyseinen reikäkivi ajoittunee kivikauden lopulle. Samoin selvittämättömäksi kysymykseksi jää toistaiseksi myös Niuskalan Hiekkakuopan ja Kotirinteen asuinpaikkojen keskinäinen yhteys.

Ks. valokuva 8

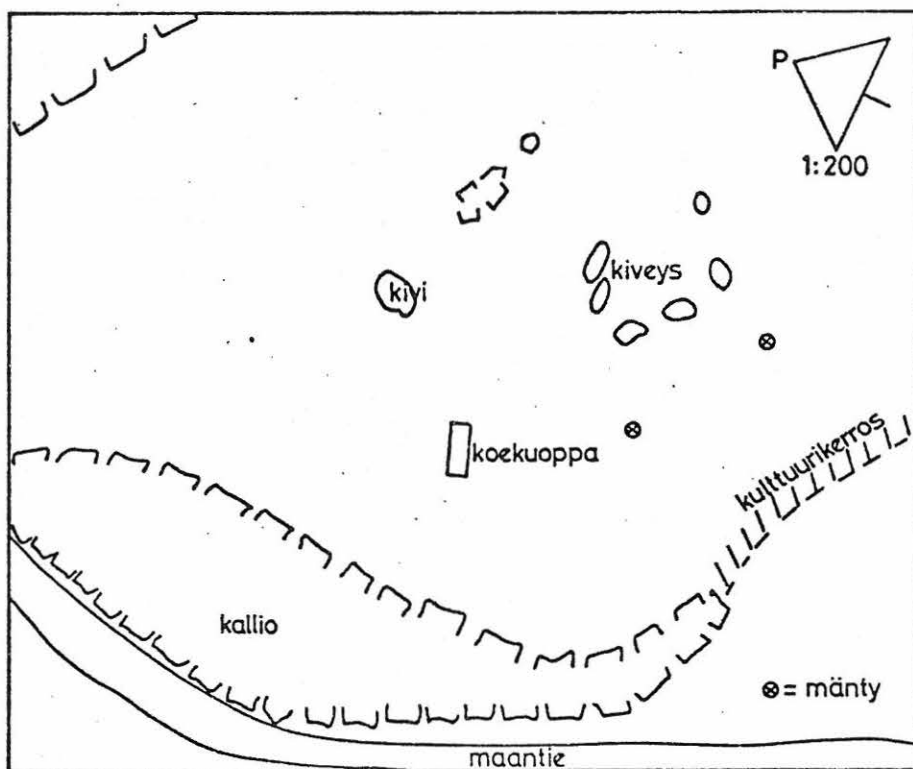
8. Halinen, Tätilä - nokimaakerros

XIX:10⁷ Tkk: x = 106905 (perusk. 670691)
 y = 72260 (perusk. 57226)
 z = n. 20-21 m

mahd. esihistoriallinen nokimaakerros, luokka II

Löydöt: 91:21-25 ja 27-29 kesän 1976 inventoinnin löytöjä kokuopista: hiiltä, palanutta savea, keramiikkaa sekä niitin pää ja raha vuodelta 1922

Maanomistaja: Esko Sipilä / Tätilä 1:35

Karttaluonnos 7. Tätilän nokimaakerroksen ja koekuopan sijainti.

Vahva nokimaakerros, joka saattaa liittyä rautakautiseen asutukseen tai kalmistoon. Löytöpaikka sijaitsee Halisten koskelta Maarian kirkolle vievän tien varrella lähes 500 metrin päässä Halisten sillalta paikassa, jossa em. tie kiertää länsipuolella tietä olevan jyrkän kallion. Alue on ehkä noin 20 x 40 metriä laaja, mutta se voi jatkua vielä kallion päällä, jonne ei tehty lisää koekuoppia. Paikalla on muuten sodan aikana sijainnut itykki.

Noin sadan metrin päästä kaakkoon on Tätilän talon navettarakennusta rakennettaessa löydetty kahden arkun ja luurangon jäännökset (Cleven kertomus museovirastossa). Lehtosalo olettaa hautaus-ten kuuluvan historialliselle ajalle, ilmeisesti 1600-luvulle (ks. MPI 1961 s. 48 löytöpaikka n:o 85). Nämä hautaukset tuskin ovat yhteydessä nyt tehtyihin löytöihin.

Kallion päällä on lähes välittömästi turvekerroksen alla erittäin vahva nokikerros, joka ulottuu melko laajalle alalle. Noen- ja hiilensekainen maakerros näkyi selvästi koekuopasta 3. (ks. liite-kartta 6) etelään päin yli 20 metrin matkalla penkereen reunassa. Hiilen lisäksi koekuopista tuli runsaasti palanutta savea, kolme tiivisteen palaa, neljä palaa keramiikkaa sekä yksi niitin pää ja viiden pennin raha vuodelta 1922.

Kolme ilmeisistä keramiikan paloista on hyvin nokisia. Niistä vain yhdessä on sileä pinta jäljellä, mutta siinäkään ei näy mitään koristelua. Nämä astian palat ovat ilmeisesti joutuneet maassa myöhemmin tulen alttiiksi tai olleet mahdollisesti mukana hautaroviolla (?) ja nokeentuneet tällöin mustiksi. Neljäs pala ei ole nokeentunut, vaikka se löydettiin samasta koekuopan jatkeesta, josta myös kaksi em. paloista tavattiin. Tämän palan aines on varsin karkeata, tiilimäistä savea, jossa on isohkoja kivirakeita. On kyseenalaista, onko ko. pala ollenkaan saviastista peräisin.

Savitiivisteiden palat ovat samantapaista tiilimäistä ainesta. Kahdessa niistä näkyy selviä ruohon- tai oksanpainanteita. Palanut savi saattaa olla todisteena esimerkiksi rakennuksesta tai ari-nasta. Niitin pää ja raha ovat nuorempia esineitä ja todennäköisesti myöhemmin pintamaahan hukattuja. Löydöt eivät anna varmaa kuvaa paikan laadusta, eivätkä osoita sitä selvästi esihistorialliseksi. Jos kyseessä on keramiikkaa, viittaisi se kuitenkin ainakin keskiaikaiseen löytöön. Todennäköisesti paikalla on myöhemmin (ehkä sodan aikana) ollut tulipalo, jota varsin nuorelta näyttävä, vahva hiilikerros ja nokeentunut keramiikka tukevat.

9. Halinen, Virnamäki - asuinpaikka- ja kalmistoalue

XIX:10¹⁰⁻¹¹ Tkk:x = 106815-106925 (perusk. 670670-670688)
 y = 72620- 72750 (perusk. 57256- 57275)
 z = n. 20-24 m

rautakautinen asuinpaikka- ja kalmistoalue, luokka II

Löydöt: TYA 91:32, saviastian pala kesän 1976 inventoinnissa

TYA 96: 4-5, 8-29 ja 32-33, saviastian paloja, hiiltä, piitä, rautakuonaa, palanutta savea ja pronssinappi sekä pronssinen vyön helan välirengas kesän 1977 inventoinnin yhteydessä

lisäksi Virnamäen itäpään eteläpuolisilta pelloilta:

TYA 91:30-31 ja 34-35 sekä TYA 96:6-7, 30-31 ja

34-35, saviastian, piin ja kvartsin paloja

Maanomistaja: Turun kaupunki / Komonen 3:33 ja

Rakennustoimisto Ruola Oy Turku / Sipikumpu 1:27

TURKU, HALINEN (9)

Virnamäki sijaitsee noin puoli kilometriä Halistenkoskesta itään Aurajoen pohjoisrannalla. Lounais-koillissuuntainen noin 400 metrin pituinen mäki jää sen pohjoispuolella olevan soratien ja eteläpuolella virtaavan Aurajoen väliin 100-200 metrin päähän rannasta. Virnamäki on länsipäästään suurimmaksi osaksi kallioinen ja itäpäättä korkeampi (max 35 m). Mäen itäosa, josta esihistorialliset löydöt tehtiin, on alle 25 metriä merenpinnasta ja nykyisin harvaa sekametsää kasvavaa, kaunista hakamaata, joka viettää loivasti jokirantaan päin.

Kallioisen maaperän sijasta on Virnamäen itäpää muodostunut savi-pohjalle kertyneelle hiekkaperäiselle harjumaiselle kumpareelle. Tälle harjanteelle on koillisessa lyhyehkö jatke. Virnamäen länsipäässä kosken partaalla on kolmen vanhan maalaistalon (Komonen, Frantsi ja Tätilä) muodostama asuinkompleksi, mutta mäen itäpää on säilynyt lähinnä laidunmaana eli varsinaisen maanmuokkaus-työn ulkopuolella.

Virnamäestä ei tietävästi aiemmin ole tehty muinaislöytöjä, eivätkä myöskään paikalliset asukkaat tienneet kertoa sieltä mitään erityistä löydetyn. Sen sijaan mäen itäpään kohdalla noin kahden sadan metrin päässä aivan Aurajoen rannassa on kaksi rautakautista hautakumpua (ks. MPI 1961 n:o 52 ja tämän tekstin n:o 10), joista on saatu talteen joukko löytöjä. Aurajoen etelärannalta on noin puolen kilometrin päästä löydetty tunnettu Kaarinan Ristimäen kalmisto ja hieman runsaammin länteen Ylioppilaskylän itäosan kalmistolöydöt vuosilta 1976-77. Virnamäen itäpää saattaa hyvinkin muodostaa vastaavanlaisen löytöalueen. Sen eteläpuolen pellolta on tehty myös rahalöytö, joka on myöhemmin hävinnyt, joten rahojen laadusta ei ole saatu tarkempaa selkoa (ks. löytönumero 18). Lisäksi Virnamäen länsipään lounaispuolelta pellolta on löydetty irtolöytönä keihäänkärki (ks. löytönumero 16).

Virnamäen itäpäähän kaivettiin vuonna 1977 yhteensä 41 koekuoppaa (ks. liitekartat 7 ja 8), joista useista tavattiin merkkejä rautakautisesta asutuksesta ja kalmistosta. Löytöalue kattaa noin 250 metrin pituisen vyöhykkeen, joka todennäköisesti muodostaa rautakautisen asuinpaikka-alueen, joka ehkä on säilynyt myöhemmän asutuksen tulolta paikalle. Seuraavassa käsitellään löytöjä sisältäneet koekuopat lähemmin - niiden sijainti selviää liitekartasta 8.

TURKU, HALINEN (9)

KOEKUOPASSA 2 näkyi maassa noin viisi senttiä halkaisijaltaan oleva savimaassa selvästi erottuva ainakin 40 sentin syvyyteen ulottuva tumman multamaan läiskä, joka ilmeisesti on aidantolpan täyttynyt reikä. Tämän läiskän kohdalta noin 22 sentin syvyydeltä löydettiin kuvioitu pronssinappi ja noin 35 sentin syvyydeltä palanen pikeä. Kyseiset löydöt lienevät suhteellisen nuoria (korkeintaan viime vuosisadalta?).

KOEKUOPPA 10 kaivettiin suurehkojen kivien muodostaman rykelmän, jonka keskellä kasvoi katajia, eteläpuolelle. Noin 90 x 120 cm suuruisesta kuopasta löydettiin kaikkiaan kuusi palaa tiivistä, tummaa, koristelematonta saviastian palaa 18-22 sentin syvyydeltä. Koekuopassa havaittiin noin 15 sentin syvyyteen ulottuvan humussekotteisen maakerroksen alla suunnilleen 10 sentin vahvuisen mullansekainen niukasti puuhiiltä sisältänyt kulttuurikerros, josta saviastian palaset löytyivät. Kiveyksen merkitystä ei saatujen tulosten perusteella täsmällisesti voitu todeta, ellei koekuoppaa laajenneta. Kyseessä lienee jonkinlainen hautaraunio, vaikka kivet rauniossa ovat harvassa ja sangen kookkaita. Kiveyksen muoto on, sikäli kuin maan pinnalta käsin voi todeta, melko säännöllisen pyöreä.

Ks. valokuvat 9-11

KOEKUOPPA 11 tehtiin kahden kookkaan kiven juurelle niiden länsi- ja eteläpuolelle, josta avattiin maata noin 10-15 syvyydeltä tulevaan kallioperään asti. Paikka sijaitsee vain noin 14 metriä koekuopasta 10 länsiluoteeseen kallionnyppylällä. Paikalta löydettiin joitakin palaneen luun siruja, palanutta savea ja metallinen, pyöreä esine, jonka keskellä kiertää ura. Esineen halkaisija on 1,6 cm ja paksuus 0,7 cm - sen keskellä on noin 0,6 cm levyinen läpimentävä reikä. Vastaavia esineitä on käytetty erityisesti ns. kansainvaellusajalla (n. 400-600 jKr.) yönhelejen välirenkaana.

Koekuopan 11 löytöjen alkuperä ei riittävästi selvinnyt. Onko kallion päällä mahdollisesti kansainvaellusajan hautauksia, johon palaneen luun sirut viittaisivat, vai onko kyseessä satunnainen irtolöytö? Tämä selvinnee paikalla suoritettavissa tarkemmissa koekaivauksissa.

Ks. valokuvat 11 ja 12

TURKU, HALINEN (9)

KOEKUOPPA 20 kaivettiin ison kiven itä- ja kaakkoispuolelle noin 70 x 110 cm suuruisena (ks. liitekartta 8). Paikalta löydettiin jo vuoden 1976 inventoinnissa saviastian pala (TYA 91:32). Nyt saatiin talteen kaikkiaan runsaat 160 saviastian palaa ja sirua, joukossa myös hyviä reuna- ja pohjapaloja. Niiden lisäksi kulttuurikerroksesta, joka alkoi heti 8-10 cm vahvuisen humuskerroksen alta ja ulottui noin 25-30 cm syvyyteen, löydettiin vain niukasti hiiltä sekä kolme rauta (?) kuonamöykkyä. Sen sijaan luun jätteitä ei ko. kuopasta havaittu.

Keramiikka saattaa olle peräisin yhdestä ainoasta saviastiasta, siksi samanlaatuisia, koristelemattomia, hyvin poltettuja ja tiivissavisia palaset ovat. Astia on ollut melko voimakkaasti profiloitu ja tasapohjainen sekä varsin huoliteltua työtä. Saviastian palat sijaitsivat suhteellisen pienellä alalla (löydöstä tuli koekuopan avulla tutkituksi ilmeisesti vain pieni osa), ja mm. parhaat reuna- sekä pohjapalat tulivat samasta kohdin kivien välistä 10-16 cm syvyydeltä. Varmuutta siitä, onko saviastia paikalle joutuessaan ollut ehjä, eivät löytösuhteet anna. Sijainti suurehkon siirtolohkareen juurella on kiintoisa. Varsinaisia todisteita siitä, että kyseessä olisi hauta, ei ilmennyt. Paikka saattaakin olla tulkittavissa kalmiston yhteydessä esiintyväksi ns. uhriröykkiöksi, jollaisia tunnetaan mm. Satakunnan ja Hämeen kansainvaellusajan kalmistoista.

Ks. valokuvat 14-16

KOEKUOPASSA 26 niittyaukean eteläreunalla oli epäselvä kulttuuri-
maakerros lähes kivettömässä savensekaisessa maassa aina 38 cm syvyydelle. Tästä kuopasta löydettiin yksi saviastian pala, joka lienee paikalla satunnainen asutuksen jäte.

Ks. valokuva 17

KOEKUOPPA 28 ja siihen liittyvänä KOEKUOPPA 27 sattuiivat ilmeiseen polttokalmistoon. Etenkin kuopasta 28, joka sijaitsee pienen kumpareen itäpuolella olevassa tasaisemmassa maastossa, tuli esiin kaunis ja tiivis kiveys. Kiveystä poistettiin kaksi kerrosta, jonka jälkeen ei katsottu tarpeelliseksi rikkoa sitä enempää

TURKU, HALINEN (9)

kivien jatkuessa syvemmälle yhtä tiiviinä kenttänä. Humusmaan, joka ulottui noin 10 cm syvyyteen, alakerrokset ja kivien välit sisälsivät varsin paljon hiiltä ja nokea. Kuopasta löydettiin myös pieni saviastian pala, jonka ajoitusta ei voi tarkemmin määritellä.

Koekuopan 28 sijaitessa tasaisella aukealla olevan ison kiven eteläpuolella noin viiden metrin päässä siitä oli koekuoppa 27 taas edellisestä kymmenisen metriä eteläkaakkoon. Siitä löydettiin ainoastaan piin palanen, hiiltä ja isohkoja kiviä. Kiveys ei kuitenkaan ollut läheskään niin tiheä kuin kuopassa 28.

Ks. valokuvat 18 ja 19

KOEKUOPPA 30 kaivettiin pienen kumpareen keskelle katajapensasryhmän pohjoispuolelle. Kuopasta tuli heti vajaan 10 cm syvyydeltä tiivis noensekainen kiveys, joka sisälsi runsaasti haurastakeramiikkaa (yhteensä vajaan 50 palaa). Kuopan koillispäässä oli kookas kivi, jonka ympäriltä saviastian palat pääasiassa tulivat. Kulttuurimaa jatkui noin 28 cm syvyyteen, jonka alla oli puhdas hiekka.

Saviastian palaset ovat rautakautisesta talousastiasta. Ne eroavat muusta Virnamäen keramiikasta suuresti: koekuopan 30 palat ovat hyvin haurasta, kerroksellista, huonosti poltettua ainesta ja suoraseinäisestä astiasta. Ajoitus saattaa silti olla muiden kanssa sama, mutta käyttötarkoitus on erilainen - kuopan 30 keramiikka on suurikokoisesta säilytysastiasta.

Kyseisen kumpareen pohjoispuolelle runsaan 10 metrin päähän sekä kumpareesta 10-15 metriä länsilounaaseen kaivetuista KOEKUOPISTA 34, 33 ja 36 tuli myös heti humusmaan alta esiin noensekainen, väljiä kiviryhmiä sisältänyt kulttuurikerros. Ainoastaan kuopasta 36 löydettiin ison kiven länsipuolelta myös pieni saviastian pala vain 5 cm syvyydeltä, joka on tyypiltään samanlainen kuin koekuoppien 10 ja 20 saviaines - siis hyvin poltettua, tummaa keramiikkaa.

Nämä ko. kumpareen reunoille kaivetut koekuopat liittynevät koekuopasta 28 esiin tulleetseen kalmistoon, josta ensin mainitut sijaitsevat noin 15-35 metriä lounaaseen. Vaikka täältä ei löydettykään yhtään metalliesinettä, lienee kyseessä polttokalmisto, jota todistavat hiilen, noen ja sirotellun keramiikan runsaus ja varsinkin koekuopan 28 tiivis kalmistomainen kiveys.

Ks. valokuvat 18 ja 20-23

TURKU, HALINEN (9-10)

Kumpareesta noin 50 metriä länsilounaaseen sijaitsevista KOEKUOPISTA 39 ja 41, jotka jäivät läntisimmiksi Virnamäkeen kaivetuista, löydettiin myös sangen nokinen humuskerros. Koekuopassa 39 oli lisäksi epäselvä kulttuurimaakerros, joka ulottui noin 35 cm syvyyteen eli hiekan rajaan asti. Tästä kerroksesta noin 20-25 cm syvyydeltä löydettiin viisi tummaa, hyvin poltettua saviastian palaa. Näyttääkin ilmeiseltä, että rautakautinen asuin/kalmisto-alue jatkuu kesällä 1977 tutkittua lännemmäksi.

Ks. valokuva 24

Lisäksi inventoinneissa vuosina 1976 (TYA 91:30-31) ja 1977 (TYA 96:30-31 ja 34-35) löydettiin Komosen huvilan itäpuolen pellolta joukko irtolöytöjä, jotka ilmeisesti liittyvät Virnamäen itäpään asuinpaikkaan. Löydöt sisältävät kolme kulunutta saviastian palaa ja parikymmentä piin palaa, joista eräissä on käsittelyn jälkiä.

10. Halinen, Komonen - kaksi hautakumpua

Tkk XIX:10¹¹ x = 106655 (perusk. 670665)
 y = 72910 (perusk. 57280)
 z = n. 14 m

kaksi todennäköisesti rautakautista hautakumpua, luokka I

Löydöt: KM 15302:1-2 saviastian paloja ja palanutta luuta, jotka Lehtosalo löysi itäiseen kumpareeseen kaivamastaan koekuopasta vuonna 1961

TYA 91:33-35 saviastian, kvartsin pala ja piisäle, jotka löydettiin vuoden 1976 inventoinnissa hautakumpujen läheltä niiden pohjoispuolelta

TYA 96:6-7 piitä ja kuluneita saviastian paloja, jotka löydettiin kesän 1977 inventoinnissa hautakumpujen pohjoispuoliselta pellolta

Maanomistaja: Turun kaupunki / Komonen 3:33

TURKU, HALINEN (10)

Lehtosalo kuvailee (MPI 1961 s. 40) kumpuja seuraavasti:

"Jokitörmässä on aivan vierekkäin kaksi männikköä kasvavaa kumparetta. Peltujen puolelta nousu on loiva, mutta jokirantaan sen sijaan jyrkkä. Itäisen kumpareen laella on selvästi havaittavissa hyvin matala kumpu, korkeus vain noin 10-20 sm ja pinta-ala noin 4 m². Pintatutkimus tuotti nokimaanäytettä koko tältä alueelta. Kaivamastani koekuopasta löysin 8 kpl saviastianpaloja ja 8 kpl palaneen luun siruja (KM n:o 15302). Todennäköisesti kyseessä on hauta, mutta mahdollisesti se saattaa olla leiripaikkakin. Varsinaista kiveystä en koekuopasta tavannut. Lähemmät tutkimukset paikallaan ja samalla kannattanee tarkemmin tutkia läntistäkin kumparetta, jonka kohdalta omat tutkimukseni jäivät tuloksettomiksi."

Kesän 1976 inventoinnissa tehtiin hautakumpujen lähistöltä Aura-joen rantaan viettävältä pellolta joukko irtolöytöjä: pala keramiikkaa ja kvartsia sekä piisäle-esine. Esineet löytyivät kaikki länsipuolisen hautakummun pohjoisreunan lähettäviltä. Varsinaisia koekuoppia ei paikalle kaivettu.

Aivan hautakummun pohjoisreunasta löydetty saviastian pala on hienojakoista, hyvin poltettua ja harmaata ainesta, jossa on sekotteena pieniä kivensiruja. Palasessa ei näy koristelua. Sen päälipinta on aivan sileä, hiukan kiiltävä. Keramiikka eroaa jonkun verran Virnamäen palasista, mutta lienee rautakautinen.

Kvartsin palasessa on hieman teräretussia ja näin ollen esineeksi tulkittavissa. Piisäle on kauniin pitkänomainen ja hiukan kierteinen muodoltaan. Pitkän sivun sisäreunassa näkyy selvää terää vahvistavaa iskentää ulottuen esineen päähän asti. Sitä on ehkä käytetty pienen veitsen tehtäviin. Esineiden löytökorkeus sulkee pronssikautta varhaisemman ajoituksen.

Kesän 1977 inventoinnissa samalta pellolta löydettiin kuusi piin palaa erilaatuista ainesta, jotka kuitenkin saattavat olla käsittelemättömiä. Lisäksi löydettiin kaksi pyöristynyttä (veden kuluttamia?) saviastian palaa - toinen harmaata hiekkaki-teistä ja toinen punaharmaata ainesta -, jotka samoin eroavat Virnamäen keramiikasta, mutta huonon kuntosia takia vaikeasti ajoitettavia (ks. liitekartta 7).

TURKU, HALINEN (11-12)

7.2. IRTOLÖYDÖT

11. Niuskala - tuluskivi

XX:10⁶ Tkk: x = ?
 y = ?
 z = ?

mahdollisesti esihistoriallinen soikea tuluskivi (TKHM 13032)
 maanomistaja: Turun kaupunki / Niuskala 3:14

Niuskalasta on löydetty soikea tuluskivi, jonka tarkempi löytöpaikka on tuntematon.

Lisäksi Niuskalan talon päärakennusta rakennettaessa tavattiin maasta hiiltä ja nokea. Lehtosalon tutkimukset (MPI 1961 n:o 68) paikalla eivät selvittäneet asiaa. Myös viime kesänä lähistölle kaivetut koekuopat jäivät tuloksettomiksi (ks. liitekartta 2).

Ks. valokuva 25

12. Hamaro, Lehtimäki - kivikirves

XX:10⁶ Tkk: x = 107915 (perusk. 67079)
 y = 72125 (perusk. 57213)
 z = n. 18 m

ilmeisesti kivikauden lopun kivikirves (TYA 91:12)
 maanomistaja: Turun kaupunki / Lehtimäki 1:40.

Kivikauden loppujaksolle ajoittuva kivikirveen katkelma löydettiin irtolöytönä Lehtimäen pellosta Vähätalon saunan ja Keskitalon ladon välimailta. Löytöpaikka sijaitsee 49 metrin päässä saunan luoteisnurkasta ja 36,5 metrin päässä ladon kaakkoisnurkasta itäisellä perunapellolla. Se on saattanut peltotöissä kulkeutua paikalle kauempaakin: esine löydettiin pellon pinnasta. Tarkemmissa tutkimuksissa ei paikalta todettu mitään mainittavaa (ks. liitekartta 5).

Ks. valokuva 26

TURKU, HALINEN (13-14)

13. Koroinen, Koivumäki - kuutilokivi

XX:10⁷ Tkk: x = 107895 (perusk. 670785)
 y = 72330 (perusk. 57232)
 z = n. 23 m

ilmeisesti pronssikautinen tai nurempi kuutilokivi (TYA 91:12)
 maanomistaja: Frans ja Kaija Jaakkola / Koivumäki 2:9

Hiekkakivinen kuutilokivi löydettiin irtolöytönä Riihivainion asuinpaikan lähistöltä Koivumäen talon länsipuoliselta pellolta (ks. karttapiirros s. 10). Se oli nostettu eräälle kivelle, eikä tarkkaa sijaintikohtaa voitu enää selvittää. Luultavaa kuitenkin on, että kivi on löydetty ko. pellosta tai sen lähistöltä. Tällaisia kuutilokiviä, joissa näkyy useita tasaisia pintoja, on ilmeisesti käytetty viljan hienontamiseen. Niitä on tavattu Suomesta pronssikaudelta lähtien.

14. Niuskala, Lehtimäki - reikäkivi

XX:10¹⁵ Tkk: x = ?
 y = ?
 z = n. 25 m

ilmeisesti kivikautinen reikäkivi (ei tallella)
 maanomistaja: Tarmo ja Maire Kankare / Lehtimäki 2:1

Lehtimäen (=Kankareen, MPI 1961 n:o 34) talon takana olevan pienen mäen etelärinteestä hiekanottokuopasta on löytynyt hukkaan joutunut reikäkivi. Lehtosalo ei havainnut paikalla mitään erikoista. Myöskään kesällä 1976 paikalle kaivetuista koekuopista ei tavattu merkkejä asutuksesta. Reikäkivi lienee joutunut paikalle sattumalta (ks. liitekartta 2).

TURKU, HALINEN (15-16)

15. Halinen, Halistenkoski - kirjanhela

XIX:10⁷ Tkk: x = 106842 (perusk. 670687)
 y = 72032 (perusk. 57204)
 z = n. 12 m

1600-luvun raamatun koristehela (TYA 96:3)
 maanomistaja: Turun kaupunki / Frantsi 2:44

Saviselle pellolle Halistenkosken pohjoispuolelle Koskenalan tontin luoteisnurkasta noin kymmenen metriä luoteeseen kaive-
 tun viemärikaivannon seinämästä löydettiin pronssiesine noin
 35 cm syvyydeltä puhtaasta savesta. Se osoittautui 1640-luvul-
 la Tukholmassa painetun puukantisen raamatun koristehelaksi.
 Näillä seuduin löytöpaikasta länteen ja lounaaseen tutkittiin
 vuoden 1977 inventoinnissa peltoaluetta laajalti löytämättä
 kuitenkaan eishistoriaan viittaavia merkkejä. Ainoat esinelöy-
 döt olivat kaksi ilmeisesti merkityksetöntä piin palasta
 (ks. liitekartta 7).

16. Halinen, Kalliola - saviastian pala

XIX:10⁷ Tkk: x = 106930 (perusk. 670691)
 y = 72190 (perusk. 57219)
 z = n. 14 m

pronssi- tai rautakautinen saviastian pala (TYA 91:26)
 maanomistaja: Turun kaupunki / Kalliola 2:48

Saviastian pala löydettiin Kalliolan (ent. Frantsila) talon
 länsipuolelta pellonreunasta alueelta, joka on otettu pelloksi
 vasta hiljattain. Kohta on noin metrin ylempänä pohjoispuolis-
 ta peltoaluetta, josta on otettu savea Kupittaaan tiilitehtaalle.
 Löytökohta on kuitenkin säästynyt savenotolta.

Keramiikan pala eroaa muista inventoinnissa löydetyistä selvästi:
 se on muita huomattavasti karkearakaisempaa ja paksuseinäisempää
 ainesta. Savimassa on kuitenkin hyvin kovaa, vaikka se sisältää
 runsaasti kivisekotetta. Palanen muistuttaa lähinnä pronssikau-
 tista keramiikkaa. Paikalta ei tavattu muita merkkejä esihisto-

TURKU, HALINEN (16-18)

riallisesta asutuksesta, mutta kohtaa kannattaa tulevaisuudessa tarkastella lähemmin. Saviastian pala on tosin saattanut savenotossa kulkeutua alkuperäisestä yhteydestä erilleen ja olla paikalla satunnainen (ks. liitekartta 7).

17. Halinen, Frantsi - keihäänkärki

XIX:10⁶ Tkk: x = ?

y = ?

z = ?

ilmeisesti rautakautinen keihäänkärki (KM 12411)
maanomistaja: Turun kaupunki / Frantsi 2:44

Frantsin talon pellosta on noin 1940 löytynyt keihäänkärki, jonka tarkempi löytökohta on tuntematon. Lehtosalo olettaa esineen joutuneen paikalle sattumalta (MPI 1961 n:o 69), koska ei tutkimuksessaan havainnut mitään huomionarvoista.

18. Halinen, Komonen - rahalöytö

Tkk: x = ?

y = ?

z = ?

mahd. esihistoriallinen rahalöytö? (ei tallella)
maanomistaja: Turun kaupunki / Komonen 3:33

Rouva Annikki Karman (os. Oldhammarsgatan 64, 4 tr./124 48 Bandhagen / Ruotsi) helmikuussa 1977 ilmoittaman tiedon mukaan hän oli noin 1920 löytänyt jokiahteen pellolta Virnamäen ja Halistenkosken välimailta (ks. karttaliite 2) "muutamia tummia, outoja merkkejä ja koukeroita" sisältäneitä rahoja, jotka hän asiaa ymmärtämättömänä kymmenvuotiaana lapsena oli heittänyt pois - hän ei enää muista minne.

TURKU, HALINEN (19-20)

7.3 ERÄITÄ MUITA LÖYTÖJÄ

19. Niuskala, Korkiakallio - "Papinlähde"

Jossakin kaupungin polttolaitoksen pohjois / koillispuolella sijaitsi Niilo Katajamäen (os. Kärsämäki, Munttismäentie 7) muistin mukaan hänen aikanaan kivetty luonnonkaivo, jota nimitettiin "Papinlähteeksi". Syytä nimitykseen hän ei osannut sanoa, eikä kaivon paikkaakaan etsittäessä vuonna 1976 enää löydetty.

20. Halinen, Tätilä - kaksi hautausta

Lehtosalo mainitsee (MPI n:o 85) Tätilän talon navettarakennusta tehtäessä löydetyn kahden arkun ja luurangon jäännöksiä (Cleven kertomus museoviraston topografisessa arkistossa), jotka Lehtosalo tutkimustensa pohjalta olettaa 1600-luvulle kuuluviksi.

8. FOSFAATTIANALYYSIN TULOKSET

Kesällä 1976 Halisten tielinjoilta otettujen fosfaattinäytteiden (ks. karttaliitteet 6 ja 7) analysoinnin suoritti loka-marraskuussa Pekka Peltonen Turun yliopiston Maaperägeologian oppiaineen tiloissa. Analyysi tehtiin ns. maitohappomenetelmällä, jossa kuivatusta maanäytteestä fosfori erotetaan ns. AL-liuoksella. Varsinainen fosforipitoisuuden mittaustapahtuu kolorimetrisesti eli mittaamalla näytteen valoabsorptio. Tätä verrataan perusliuoksesta, jonka fosforipitoisuudet tunnetaan, mitattuihin arvoihin. Eri analysointierät (a'30 näytettä) saadaan keskenään rinnastettaviksi vertaamalla niiden pitoisuuskäyriä perusliuoksen käyrään - tällainen menetely on välttämätöntä siksi, että arvot muuttuvat jonkin verran kemikaalien vanhentuessa. Analyysin suorittaminen on siis varsin hankala tehtävä.

Näytteitä analyysissä oli kaikkiaan 93 kpl, sillä kolme näytettä puuttui: numerot 32, 61 ja 62. Pitoisuuksien aritmeettinen keskiarvo on 6,1 mg P/100 g maata ja geometrinen keskiarvo on 5,8 mg P/100 g maata. Näitä keskiarvoja nostavat jonkin verran pari orgaanista ainesta sisältävää näytettä (n:ot 68 ja 86) sekä rapakiveä sisältänyt näyte (n:o 65). Rapakiven fosforipitoisuus on yleensä korkea. Maan laadun suhteen ei fosforin määrällä näyttänyt olevan korrelaatiota - tosin yksikään merkitsevä näyte ei ollut savimaassa.

Alueen keskimääräiset pitoisuudet ovat normaaleja. Verrattaessa niitä samassa yhteydessä analysoituihin Halikon Rikalan näytteisiin vaikuttavat Halisten arvot jopa huomattavan alhaisilta: Rikalan näytteiden keskimääräinen fosforipitoisuus on n. 25 mg P/100 g maata eli yli nelinkertainen Halisten näytteisiin verrattuna. Paikallisten eroavuuksien lisäksi tätä selittää ilmeisesti se, että Rikalanmäki on ollut vuosisatoja jatkuvasti asuttu, ja siten ihmisen keräämä fosforimäärä pitkältä ajalta paikalle kertynyt. Sen sijaan selvittäessäni Halisten tienoon asutusta mm. isojakokarttojen perusteella, ilmeni, ettei

tielinjojen alueella ole ainakaan 1700-luvulta nykypäiviin ollut asutusta, joten ihmisten vaikutuksesta lisääntynyt fosforimäärä olisi vähäistä (lähinnä peltoviljelyn ja laiduntamisen aiheuttamaa). Isojakokarttojen antaman kuvan perusteella näyttää luultavalta, että ko. alueet ovatkin olleet ehkä aikaisemminkin historiallisella ajalla lähinnä pelto- (tielinja A) ja metsämaata (tielinja B).

Fosforipitoisuudet tielinjalla A (näytteet 1-61) olivat keskimäärin selvästi pienempiä kuin linjalla B (näytteet 62-96), vaikka olisi voinut olettaa päinvastaista, koska linja A on nykyisin saviperäistä peltoa, jossa lannoitus on voinut lisätä maaperän fosforimäärää. Ilmeisesti lannoitus ei alueella ole syystä tai toisesta näin vaikuttanut ainakaan näytteenottosyvyydelle asti. Näyttääkin selvältä, ettei tielinjalla A ole sellaisia fosforipitoisuuksia, jotka antaisivat syytä olettaa korkean pitoisuuden johtuvan muinaisesta asutuksesta.

Tielinjan B alueella näyttää olevan kaksi keskittymää, joista varsinkin suurempi (näytteet 77, 78, 80, 83 ja 86) nousee ympäristöönsä selvästi fosforipitoisemmaksi. Nämä näytteet muodostavat yhtenäisen alueen, ja niiden fosforimäärä on keskimäärin yli 15 mg P/100 g maata. Tämä keskittymä osuu kuitenkin osittain pellolle ja osittain soistuneeseen notkelmaan, mitkä selittänevät korkeat pitoisuudet. Maasto näillä kohdin on tuskin ollut sovelias muinaiselle asutukselle. Sama koskee myös pienemmän keskittymän (näytteet 65 ja 68) korkeita arvoja.

Lienee joka tapauksessa paikallaan ensi kesän jatkotutkimusten yhteydessä varmentaa tielinja B:n runsasfosforiset kohdat tarkemmin kokein. Näyttää kuitenkin ilmeiseltä, että tielinjoiksi suunnitellut maastokohdat ovat fosfaattianalyysin ja muinaisjäännösten inventoinnin perusteella vapaasti käytettävissä ko. tarkoitukseen.

HALISTEN INVENTOINNIN FOSFAATTINÄYTTEET 1976

	Näyte P mg/100 g n:o (fosfori)	Maan laatu		Näyte P mg/100 g n:o (fosfori)	Maan laatu
10	4		60	66	si
	45	0.2		69	si
	74	0.7		19	si
	7	0.8		39	si
	81	0.8		48	sa
	40	0.9		84	si
	92	1.0		34	si
	88	1.2		55	si
	1	1.4		87	si
	75	1.4		49	si
20	85	1.4	70	96	hk
	4	1.5		63	si
	10	1.5		26	si
	12	1.5		31	si
	13	1.5		33	si
	76	1.6		2	sa
	20	1.7		35	si
	42	1.7		59	hk
	79	1.8		51	si
	57	2.0		52	si
30	89	2.0	80	82	si
	94	2.0		37	si
	14	2.2		47	sa
	54	2.2		25	sa/si
	27	2.4		11	sa
	38	2.4		70	hk
	93	2.6		46	si
	72	2.8		95	si
	73	2.9		44	hk
	8	3.2		67	si
40	28	3.3	90	36	si
	15	3.4		43	si
	56	3.7		41	hk
	23	4.0		86	org
	6	4.3		83	si
	16	4.3		60	si
	53	4.3		91	hk
	64	4.3		77	si
	71	4.4		65	rapak...
	18	4.6		80	si
50	29	4.6		78	si
	3	4.8		68	org
	58	4.8		30	si
	22	4.9			
	24	4.9			
	9	5.0			
	21	5.0			
	90	5.1			
	17	5.4			
	5	5.6			
	50	5.6			

- numerot 32, 61 ja 62 puuttuvat
 . = jokseenkin merkittävä (yli 83 %)
 .. = merkittävä (yli 90 %)
 ... = erittäin merkittävä (yli 95 %)

9. YHTEENVETO

Inventoidulla Halisten alueella erottuu muinaisjäännösten suhteen selvästi eriarvoisia alueita. Kartalla (ks. liitekartta 2) erottuu kaksi erillistä löytövyöhykettä, joille esihistoriallinen asutus näyttää keskittyneen: Aurajoen pohjoisrannanmäkirinteet ja toisaalta Topinojan pohjoisrinteet. Sen sijaan jäänäiden vyöhykkeiden välille alueita, joilta ei tunneta muinaisjäännöksiä, ja jotka ovat sen suhteen rakennustarkoituksiin vapaasti käytettävissä. Tutkimuksissa ei todettu mitään, mikä olisi muuttanut tätä käsitystä alueista. Topinojan eteläreunalle suunniteltu tie ja siitä kaakkoon erkaneva Sipikallion ylittävä yhdystie eivät näytä kulkevan muinaisjäännösten kohdalta Aurajoen pohjoispuolella.

Topinojan pohjoispuolen etelään antavilla rinteillä on huomattava esihistoriallinen löytövyöhyke, joka ulottuu runsaan kilometrin matkalle noin 250-400 metrin levyisenä Niuskalan kylän alueella (ks. liitekartta 2 ja 5). Täällä sijaitsee ilmeisesti neljä kivikauden lopulle tai pronssikaudelle ajoittuvaa asuinpaikkaa, kaksi epävarmaa hautarauniota ja yksi selvittämätön nokimaakerros. Lisäksi sieltä on löydetty irtolöytöinä kivikirves, kuutilokivi, reikäkivi ja soikea tuluskivi. Alueen löydöt muodostavat kaksi keskittymää: toisen Riihivainion ja Vähätalon asuinpaikkojen seudulle ja toisen Niuskalan Hiekkakuopan ja Kotirinteen asuinpaikkojen ympäristöön.

Topinojan pohjoispuoliset kiinteät muinaisjäännökset, joihin ei ole luettu irtolöytöjen paikkoja, kuuluvat kaikki (siis löytöpaikat n:o 1-7) rauhoitusluokkaan II eli tutkimusten jälkeen käytettävissä oleviin alueisiin. Löytöpaikoista merkittävimmät ovat ilmeisesti Riihivainion ja Niuskalan Hiekkakuopan asuinpaikat. Näistä etenkin Riihivainion asuinpaikkaa olisi syytä tutkia tarkemmin kävauksin, koska sieltä tunnetaan löytöjä varsin laajalta alalta. Lisäksi syksyllä 1977 havaitsemani ilmeisesti pronssikautista koristeltua keramiikkaa sisältävä kulttuurimaa-kerros saattaa laajentua lähiympäristössä. Nämä kaksi löytökeskittymää voitaisiin suojella rakentamiselta varaamalla ne esimerkiksi puistoalueeksi. On kuitenkin mahdollista, että ne voidaan antaa vapaasti käytettäväksi jo melko suppeidenkin kaivausten jälkeen.

Toisen esihistoriallisen löytövyöhykkeen Aurajoen pohjoispuolen mäkirinteillä keskittymän muodostaa Virnamäen itäpää. Sen sijaan Topinojan eteläpuoli Halisten kylän pohjoisosissa osoittautui koekuoppatutkimuksissa löydettömäksi alueeksi.

Halistenkosken pohjoispuolelle suunnitellun uuden sillan ja tie-
linjan kohta osoittautui erittäin hankalaksi koekuopin riittävän
täsmällisesti tutkia - toisaalta syystä, että ko. alue on peltoa
ja toisaalta maan laatu on erityisen tiivistä savea, josta on
vaikea yksittäisistä kuopista tehdä havaintoja. Vaikkei sieltä
kesällä 1977 suoritetuissa tutkimuksissa tavattukaan esihistori-
allisia löytöjä, on paikkaa syytä mahdollisissa rakennustöissä
tarkkailla tutkijoiden toimesta.

Kosken partaalla sen itäpuolella muodostavat Tätilän, Frantsin
ja Komosen talot vanhan asuinpaikkakompleksin, joka on saattanut
olla asuttuna jo rautakaudella. Tätilän talon mahdollista hauta-
paikkaa (ks. löytöpaikka n:o 8) ja sen lähestöltä löydetyn savi-
astian palan löytökohtia täytyy tutkia lähemmin, mikäli paikalle
aiotaan rakentaa. Frantsin talon edustalta on lisäksi löydetty
rautakautinen keihäänkärki.

Virnamäen itäpään rautakautinen asuinpaikka- ja kalmistoalue
sekä siihen läheisesti liittyvät Komosen rautakautisen hautakum-
mut muodostavat koko tutkitun Halisten alueen merkittävimmän
yhtenäisen löytöryhmän nykyisten tietojen valossa. Hautakumpujen
sijoittaminen rauhoitusluokkaan I olisi mielestäni paikallaan jo
niiden näyttävän sijainnin vuoksi. Kumpuja lähes vastapäätä Aura-
joen etelärannalla on vielä huomattava Ristimäen rautakautinen
kalmisto, joka valitettavasti on kuitenkin jo häviämässä asutuk-
sen sisään.

Virnamäen itäpäästä inventoinnissa 1976-77 tehdyt löydöt tuovat
mielenkiintoisen lisän Aurajoen suuseudun esihistoriaan. Paikal-
la lienee ainakin yksi kalmistoalue ja mahdollisesti myös myö-
hemmältä asutukselta säästynyt asuinpaikka-alue. Runsaan kera-
miikan ajoitus ilman koristelua on täsmällisesti vaikeaa, mutta
eräs palaneiden luunsirujen yhteydessä löydetty esine: vyön helan
välirengas ajoittuu ns. kansainvaellusajalle eli n. 400-600 jKr.
Löydöt tehtiin kallion nypylältä vain noin 10 cm syvyydeltä,
mutta esine saattaa kuulua polttohaudan kalustoon. Turun seudun
kalmistoista tunnetaan toistaiseksi melko niukalti kansainvael-
lusajan löytöjä: Maarian Kärämäen ja Saramäen kalmistoissa pari
hautaa sekä lähimpää Virnamäkeä Kaarinan Ristimäen ilmeisesti

tähän aikaan ajoittuva hauta ja Kaarinan Ravattulan kaksi hautaröykkiötä, jotka sijaitsevat ainoastaan kilometrin Virnamäestä itään. Varmuutta siitä, ajoittuuko Virnamäen kalmisto pääasiassa juuri ko. aikaan ei ilman kaivauksia voida saada.

Ilmeisesti pääasiassa asuttamatonta aluetta myös esihistoriallisena kautena ovat olleet suunnitellun yhdystien itäpuoliset laajat metsä- ja peltoalueet Sipikalliolta ohikulkutielle asti (Kaarinan kunnan puolta tutkimus ei koske). Tämä tienoo, samoin kuin Topinojan eteläpuoli ja laakso suunnilleen 15 metrin korkeuskäyrään saakka ei näytä muinaisjäännösten puolesta muodostavan estettä rakentamiselle. Jos sen sijaan Topinojan pohjoispuoleiselle tai Aurajoen rannan löytövyöhykkeelle aiotaan rakentaa olisi tällöin neuvoteltava museoviraston kanssa ja tarpeen vaatiessa järjestettävä valvontaa rakennustöiden ajaksi, mikäli ao. paikkaa ei katsota tarpeelliseksi tutkia kaivauksin.

HALISTEN ALUEELLA KESÄLLÄ 1976 SUORITETUN ARKEOLOGISEN INVENTOINNIN LÖYTÖLUETTELO.

Turun yliopiston arkeologian oppiaineen 28.6. - 16.7.1976
Halisissa suorittaman arkeologisen inventoinnin löytöluettelo.
Kenttätöitä johti hum.kand. Kimmo Seppänen. Esineet on numeroitu Turun yliopiston arkeologian kokoelmiin numeroilla 91: 1-35. Alanumerot sisältävät usein samalta paikalta löydettyjä samaan esineryhmään kuuluvia löytöjä.useampia.

Turku

1. Palamatonta luuta

Halinen

Kuusi palaa palamatonta luuta, pituudeltaan 1-4 cm.
Löydettiin koekuoppa-alueelta 3 koekuopasta 1 n. 15 cm:n syvyydeltä.

2. Kivikirveen katkelma

Liuskekirveen katkelma, jonka terä on osittain lohjennus ja kanta viistosti poikki. Esineessä näkyy selvät neljä sivua ja teränlasku. Sen nykyinen pituus on 9,8 cm, leveys terän kohdalla n. 5 cm ja kannasta n. 4 cm sekä vahvuus 2,3 cm. Esine löydettiin Vähätalon ja Lehtimäen väliltä pellosta pintalöytönä.

3. Hiiltä

Runsaasti puuhiiltä löydettiin koekuoppa-alueelta (Vähätalo) koekuopasta 1 n. 25-30 cm:n syvyydeltä.

4 a) Keramiikkaa

Seitsemän palaa saviastiasta. Suurin n. 2 x 4 cm, käyrä pala. Muut ovat 1-2 cm:n kokoisia. Viidessä palassa sisäpinnalla naarmutusta ja yhdessä lisäksi ulkopinnalla tekstiilipainanteen tapaista koristelua. Löydetty koekuoppa-alueelta 4 koekuopasta 1 n. 30 cm:n syvyydeltä.

b) Palanutta luuta

Kaksi pientä sirua palanutta luuta. Löydetty edellisten keramiikan palojen kanssa samasta koekuopasta 1 koekuoppa-alueelta 4 n. 30 cm:n syvyydestä.

Turku 5. Kvartsia

Halinen Kaksi kvartsin palaa. Toinen on lasimaista kvartsia, muodoltaan kapeanomainen ja toinen harmaampaa ainesta ja möhkäläinen. Molemmat ovat n. 3,5 cm pitkiä. Ne löydettiin perunapellosta Riihivainion asuinpaikan eteläpuolelta.

6. Saviastian päla

Neljä kvartsin palaa, joista yksi on kookas n. 3,5 x 5 cm ja muut pienempiä 1-3 cm:n kokoisia. Ne on kerätty pellon reunasta Riihivainion asuinpaikan läheltä.

8. Keramiikkaa

Kolme pientä saviastian palaa, joista yhdessä on naarmutusta. Ne löydettiin samoin pellosta Riihivainion asuinpaikan eteläpuolelta.

9. Kvartsia

Kymmenen palaa lasimaista kvartsia. Kooltaan 2-4 cm. Ne on löydetty pellosta Riihivainion asuinpaikan eteläpuolelta.

10. Porfyyriliusketta

Neljä porfyyriliuskeen palaa, joissa näkyy iskun jälkiä. Ne on kerätty pellosta Riihivainion asuinpaikan eteläpuolelta. Kooltaan palaset ovat 2,5 - 7 cm.

a) Kaavin

Porfyyriliuskeinen kaapimen mallinen esine. Kooltaan n. 6 x 6 cm. Löydetty edellisten yhteydessä.

b) Koverrin

Porfyyriliuskeinen esine, jossa koverrin terä. Kooltaan esine on n. 2 x 6 cm. Löydetty edellisten yhteydessä.

11. Keramiikkaa

Kolme saviastian palaa, joista kahdessa naarmutusta ja kolmannessa leimapainannerivi. Tässä palassa on sekotteena ollut orgaanista ainesta. Kooltaan ne ovat 1-2 cm. Saviastianpalat on kerätty Riihivainion asuinpaikan eteläpuolelta.

12. Kuutilokivi

Hiekkakivinen, kuutilokivi, jossa näkyy selviä hioituneita pintoja. Halkaisijaltaan esine on n. 8-9 cm. Se löydettiin pellosta Riihivainion asuinpaikan eteläpuolelta.

13. Saviastian pala

Saviastian pala, jossa tummalla sisäpinnalla naarmutusta. Palasen koko on n. 2 x 2 cm. Se löydettiin koekuoppa-alueelta 8 (Niuskalan sorakuoppa) koekuopan 1 kohdalta sorakuopan reunasta n. 20 cm syvyydeltä.

14. Keramiikkaa

Kaksi saviastian palaa, jotka ovat mustaa, kiillesekoitteista saviaineista. Isompi on n. 1,5 x 2,5 cm ja pienempi vain 1 x 1,5 cm. kooltaan. Ne löydettiin koekuoppa-alueelta 6 koekuopasta 5 n. 20 cm:n syvyydeltä.

15. Palanutta savea

Pieniä paloja (halk. 0,5 - 2 cm) palanutta savea. Ne on kerätty Kotirinteen hiekkakuopan reunasta tien itäpuolelta liesikuopan lähetyviltä.

16. a) Kvartsia

Kaksi pientä kvartsin palaa. Kooltaan ne ovat n. 2 cm läpimitaltaan. Kvartsit löydettiin Kotirinteen kummun eteläpuolen pelloilta.

b) Piinpala

Pieni pala puuta, kooltaan n. 1 x 1 cm. Löydetty edellisten yhteydessä.

17. Keramiikkaa

Kolme saviastian palaa, joista suurimmassa kolmiomainen kuoppapainanne. Kaksi paloista on n. 2 x 2 cm ja kolmas n. 1 x 1 cm kooltaan. Ne löydettiin koekuoppa-alueelta 9 (Kotirinne) koekuopasta 2 n. 30-35 cm syvyydeltä.

18. Kvartsia

Kuusi kvartsin palaa, jotka kaikki ovat lasimaista kvartsia. Kaksi paloista on 4-5 cm pitkiä ja neljä muuta 1-2 cm. Ne kerättiin Kotirinteen talon eteläpuolen pellosta.

19. Porfyyriliusketta

Parikymmentä porfyyriliusketta, joissa näkyy iskun jälkiä. Ne on kerätty Kotirinteen talon eteläpuolisesta pellosta.

20. Hiiltä

Runsaasti puuhiiltä, joka otettiin talteen koekuoppa-alueelta 7 koekuopasta 15. Alue on Niuskalan kylässä olevassa kallioniemekkeessä.

21. Keramiikkaa

Kaksi mustaa palaa palanutta savea - todennäköisesti saviastianista. Isompi kooltaan n. 2 x 2,5 cm ja pienempi n. 1,5 x 1,5 cm. Ne löydettiin koekuoppa-alueelta 10 (Tätilä) koekuopasta 1 n. 25 cm:n syvyydeltä.

22. Palanutta savea

a) Kaksi palaa tiilimäistä ainesta, joissa on korren tai oksan painanteita. Isompi on n. 2,5 x 3 cm ja pienempi n. 1 x 2 cm kooltaan.

b) Palanen palanutta savea. Kooltaan n. 2 x 2 cm. Palaset on löydetty koekuoppa-alueelta 10 (Tätilä) koekuopasta 3.

23. Keramiikkaa

Pieni pala todennäköisesti saviastiasta (vrt. löytö n:o 21). Se löydettiin koekuoppa-alueelta 10 koekuopasta 4 n. 20 cm:n syvyydeltä.

24. Hiiltä

Runsaasti puuhiiltä koekuoppa-alueelta 10 (Tätilä) koekuopasta 1.

25. Palanutta savea

Runsaasti kovettuneita palaneen saven palasia. Halkaisijaltaan ne ovat n. 1,3 cm. Ne löydettiin koekuoppa-alueelta 10 koekuopasta 1.

26. Saviastian pala

Palanen pronssikautista keramiikka, joka on kooltaan n. 2,5 x 3 cm ja noin sentin paksuinen. Se löydettiin Kalliolan talon läshsipuolelta pellosta.

27. Niitin pää

Nurehkon rautaniitin pää, joka on halkaisijaltaan n. 2 cm. Se löydettiin koekuoppa-alueelta 10 koekuopan 1 laajennuksesta.

28. Raha

Viiden pennin raha vuodelta 1922, joka löydettiin koekuoppa-alueelta 10 koekuopan 1 laajennuksesta.

29. Saviastian pala?

Tiilimäistä ainesta oleva mahdollisesti saviastian pala, jossa on pinnalla pieni kuoppa. Halkaisijaltaan pala on n. 2 cm. Se löydettiin koekuoppa-alueelta 10 koekuopan 1 laajennuksesta n. 20 cm:n syvyydeltä.

30. Piitä

a) Isompi pala on ehkä tuleniskennässä käytetty. Se on n. 2,5 x 4 cm kooltaan.

b) Pienempi on kooltaan n. 1,5 x 2,5 cm. Ne löydettiin löytöalueelta 14 Komosen talon pohjoispuoleisesta kurkkupellosta.

31. Saviastian pala

Pieni pala korsisteleमतonta, tiivistä keramiikkaa. Kooltaan pala on n. 1,5 x 1,5 cm. Se löydettiin piinpalojen yhteydessä Komosen talon pohjoispuolen kurkkupellosta löytöalueelta 14.

32. Saviastian pala

Pieni pala kiiltävää keramiikkaa. Kooltaan pala on n. 1,5 x 1,5 cm. Se löydettiin Virnamäen itäpäästä hevossaasta.

33. Saviastian pala

Pieni pala koristeleमतonta keramiikkaa. Kooltaan pala on n. 1 x 1,5 cm. Se löydettiin Komosen rautakautisten hautakumpujen pohjoisreunasta.

34. Kvartsin pala

Pieni pala kvartsia, kooltaan n. 1,5 x 2 cm. Se löydettiin Komosen rautakautisten hautakumpujen pohjoispuolelta pellosta.

35. Piisäle

Mahdollisesti veitsenä käytetty kierteinen piisäle. Sen koko on n. 1 x 3,5 cm. Esine löydettiin Komosen rautakautisten hautakumpujen pohjoispuolelta pellosta.

ESINELUETTELO VUODEN 1977 TUTKIMUKSISTA

Turun kaupungin teettämän arkeologisen inventoinnin täydennystyön 1-7.6.1977 Halisten alueella löytöluettelo (ks. vastaava luettelo vuodelta 1976, löydöt TYA 91:1-35). Inventointityön suorittaminen annettiin Turun yliopiston arkeologian oppiaineelle, ja kenttätöitä johti hum.kand. Kimmo Seppänen. Esineet on luettelointi Turun yliopiston arkeologian kokoelmiin numeroilla TYA 96:1-36. Alanumerot sisältävät usein samalta paikalta löydettyjä samaan esineryhmään kuuluvia löytöjä useampia.

TURKU
HALINEN
1977
96:

1. Palanen piitä

Pieni piinpala, harmaata ainesta, kooltaan n. 1,5 x 1,7 x 1,3 cm. Esine löydettiin koekuoppa-alueelta 17 (=Halistenkosken pohjoisrannalta) koekuopasta A:1. Löytö tehtiin kerroksesta, joka sisälsi tiilenpaloja. Paikan korkeus merenpinnasta on vain n. 5 m. Ei esihistoriallinen.

2. Palanen piitä

Pieni pala harmaata piitä, kooltaan n. 1,5 x 2,0 x 1,1 cm. Esine löydettiin Halistenkosken pohjoispuolen pellolta irtolöytönä.

3. Puukantisen kirjan koristehela

Pronssinen 1600-luvun puoliväliin ajoittuvan raamatun koristehela, jossa on puhkonaista ja reliefikoristelua. Hyvin säilynyt, yläpinnalla hiukan ruostetta. Kooltaan esine on n. 0,5-2,0 x 4,0 x 0,1-0,4 cm.

Esine löydettiin savimaasta koekuoppa-alueelta 17 viemärikaivannon (kuoppa C:3) seinämästä n. 35 cm syvyydeltä. N. 5-10 cm matalammalta tuli luuta, nahanpala ja naula.

4. Metallinen nappi

Metallinen, lehdykkämäisellä kuviolla napin keskellä koristeltu nappi. Huonokuntoinen: silmukka katkennut ja pinta-aines lohkeilee. Kooltaan 2,0 x 2,0 x 0,1 cm.

Esine löydettiin Virnamäen (=koekuoppa-alue 18) koekuopasta 2 savimaasta n. 30 cm syvyydestä. Ko. kohdassa on aidan tolpan reikä ja nappi siten nuorehko.

TURKU
HALINEN
1977
96:

5. Metalliesine ja neljä palaneen luun sirua

Tuntematon metalliesine, joka on muodoltaan pyöreä ja sen keskellä on 0,5 - 0.7 cm halkaisijaltaan oleva reikä, jossa on jätettä pehmeämmästä aineesta (jonkinlaisesta akselista tai nahkahihnasta?). Esine on kooltaan 1,6 x 1,6 x 0.7 cm, ja sen kehää kiertää keskellä n. 0.1 cm syvyinen ja 0,2 cm levyinen ura. Metallia "pyörän" lisäksi koekuopasta tavattiin 4 palaneen luun sirua.

Löydöt tehtiin Virnamäen koekuopasta 11 n. 10-15 cm syvyydeltä kallion päältä kahden kookkaan kiven länsi- ja eteläpuolelta niiden juurelta.

6. Kuusi piin palaa

Kuusi erilaatuista piinpalaa, joista 3 tummaa, 2 savumais- ta ja 1 vaaleaa ainesta. Kookkain pala n. 6,0 x 7,0 x 2,5 cm ja muut n. 1,5-4,0 cm kokoisia.

Ne löydettiin pellosta Virnamäen itäpään eteläpuolelta.

7. Kaksi saviastian palaa

Kaksi pyöristynyttä (veden kuluttamia?) erilaatuista saviastian palaa. Kooltaan ne ovat n. 1,0-1,5 cm. Toisen saviaines on harmaata hiekkakiteistä ja toisen punaharmaata. Ne löydettiin pellosta Virnamäen itäpään eteläpuolelta.

8. Kuusi saviastian palaa ja puuhiiltä

Kuusi ulkopinnaltaan tiivissavista, tummapintaista saviastian palaa, joiden sisäpuolen aines on vahvasti hiekkasekotteista. Muutamissa paloissa on lastan jälkiä ja kahdessa uurteita (koristelua?). Eräs paloista on puolittunut. Ne löydettiin Virnamäen koekuopasta 11 n. 20-25 cm syvyydeltä yhdessä puuhiilenpalojen kanssa. Suurin pala on n. 2,6 x 4,2 x 0,8 cm ja muut n. 1,5-2,5 cm.

9. Palanutta luuta, puuhiiltä ja palaneen savea

Toistakymmentä sirua palanutta luuta ja hieman runsaammin puuhiiltä sekä yksi palanen kovettunutta savea.

Esineet löydettiin n. 25-30 cm syvyydestä kivien välistä (tiivis kiveys, niukka nokimaa) Virnamäen koekuopasta 15.

TURKU
HALINEN
1977
96:

16. Saviastian paloja

15 saviastian palaa, kooltaan n. 0,5-2,5 cm.

Virnamäen koekuopasta 20, sen keskiosasta n. 16-20 cm syvyydeltä (vrt. löytönumerot 96:11-25).

17. Saviastian reuna-, taive- ja pohjapaloja

Neljä saviastian reuna-, yksi taive- ja kaksi pohjapalaa. (vrt. 96:13 ja 15) Kooltaan n. 1,0-3,5 cm.

Virnamäen koekuopasta 20, sen itäreunalta n. 16 cm syvyydeltä (vrt. löytönumerot 96:11-25).

18. Saviastian paloja, saven pala ja hiiltä

37. saviastian palaa, saven pala ja hieman hiiltä. Kooltaan n. 0,5-2,5 cm.

Virnamäen koekuopasta 20, sen itäreunalta n. 16-20 cm syvyydeltä (vrt. löytönumerot 96:11-25).

19. Saviastian reuna- ja taivepaloja

Kaksi saviastian reuna- ja kaksi taivepalaa (vrt. 96:13, 15. ja 17). Kooltaan n. 1,0-2,5 cm.

Virnamäen koekuopasta 20, sen länsireunalta kallion vierestä n. 18-20 cm syv. (vrt. löytönumerot 96:11-25).

20. Saviastian paloja

Kymmenen saviastian palaa, kooltaan n. 0,5-2,0 cm.

Virnamäen koekuopasta 20, sen länsireunalta kallion vierestä n. 18-20 cm syv. (vrt. löytönumerot 96:11-25).

21. Saviastian taive- ja neljä muuta palaa

Viisi saviastian palaa, joista yksi taivepala ja yhdessä kuoppamainen painanne. Kooltaan n. 1,0-2,5 cm.

Virnamäen koekuopasta 20, sen itäreunan keskikohdalta n. 20-25 cm syvyydeltä. (vrt. löytönumerot 96:11-25)

22. Saviastian taivepala

Voimakkaasti kaartuva taivepala, kooltaan n. 1,5 x 3,5 cm.

Virnamäen koekuopasta 20, sen koillisnurkasta n. 28 cm syvyydeltä (vrt. löytönumerot 96:11-25).

TURKU
HALINEN
1977
96:

23. Saviastian paloja

Kymmenen saviastian palaa ja sirua, joista eräässä kaksi pientä kuoppaa (pudonneita kiderakeita?). Kooltaan n.

0,5-1,5 cm.

Virnamäen koekuopasta 20, sen koillisnurkasta n. 20-30 cm syvyydeltä (vrt. löytönumerot 96:11-25).

24. Kaksi saviastian palaa

Kaksi saviastian palaa, kooltaan n. 0,8-1,5 cm.

Virnamäen koekuopasta 20, sen kaakkoisnurkasta n. 25 cm syvyydeltä (vrt. löytönumerot 96:11-25).

25. Kaksi saviastian palaa, joista toinen reunapala

N. 1,5 x 3,0 cm kokoinen saviastian reunapala, jossa naarmutusta ja heinien (?) jälkiä. Pienempi pala n. 1 x 1,5 cm.

Virnamäen koekuopasta 20 n. 30 cm syvyydeltä (vrt. 96:11-24).

26. Piinpala ja hiiltä

N. 2,5 x 3 x 2 cm suuruinen huonoaineellinen piinpala, joka löytyi yhdessä hiilen kanssa koekuopasta 27 Virnamäestä n. 10 cm syvyydeltä.

27. Saviastian pala

Pieni saviastian pala, kooltaan n. 1 x 1 cm.

Se löydettiin Virnamäen koekuopasta 28. n. 10 cm syvyydeltä.

28. Saviastian reuna ja pohjapaloja

Kaksi saviastian reuna- ja kolme pohja- sekä seinämäpalaa. Astiatyyppi on rautakauden heikkotekonen talousastia.

Saviaines helposti lohkeilevaa ja selvästi kerroksellista.

Reuna on yksinkertainen, ei taitetta. Yhdessäkään reunatai pohjapalassa ei ole tallella molempia seinämiä. Seinämän paksuus n. 0,7-0,8 cm.

Virnamäen koekuopasta 30 n. 20-30 cm syvyydeltä (vrt. löytönumero 29).

29. Saviastian paloja

42 saviastian palaa ja sirua. Punertavaa, heikosti poltettua talousastia-ainesta, josta harvoin tallella molēm-

mat seinämät. Palaset ovat kooltaan n. 0,5-3,0 cm. Virnamäen koekuopasta 30 n. 15-35 cm syvyydeltä (vrt. löytönumero 96:28).

30. Saviastian pala

Palanen pyöristynyttä keramiikkaa, vaaleaa ainesta (vrt. löytönumero 96:7). Löydettiin Virnamäen eteläpuolella olevan Komosen huvilan itäpuoleiselta pellolta.

31. Yksitoista piinpalaa

Yksitoista palaa erilaatuista piitä, joista muutamissa on käsittelyn jälkiä. Kooltaan n. 1 x 4 cm. Löydettiin Virnamäen eteläpuolella olevan Komosen huvilan itäpuoleiselta pellolta (vrt. löytönumero 96:6).

32. Saviastian pala

Palanen tummaa, hyvin poltettua keramiikkaa (kuten koekuoppien 10 ja 20 saviastiat). Kooltaan n. 1 x 1,8 cm. Virnamäen koekuopasta 36 vain 5 cm syvyydeltä.

33. Viisi saviastian palaa

Viis palasta tummaa, hyvin poltettua, tiivisrakenteista saviastian palaa (vrt. löytönumero 96:32). Kooltaan n. 0,5-2 cm. Virnamäen koekuopasta 39 n. 20-25 cm syvyydeltä.

34. Saviastian pala

Palanen vaaleanruskeata pyöristynyttä keramiikkaa, joka löydettiin Virnamäen eteläpuolelta Komosen huvilan koillispuolelta olevalta pellolta.

35. Kuusi piinpalaa

Kuusi palaa erilaatuista piitä, jotka löydettiin Virnamäen eteläpuolelta Komosen huvilan koillispuolella olevalta pellolta.

TURKU
HALINEN
1977
96:

36. Kymmenen saviastian ja yksi kvartsin pala

Kymmenen saviastian palaa, joista viidessä näkyy ruokotukolla piirrettyä ristikkäistä havukoristelua. Kaksi reunapalaa, joista toinen koristelematon ja toinen vaakasuorin urin heti reunasta (sisä- ja ulkopinnalla) koristeltu.

Lisäksi neljä palaa orgaanista ainetta sisältänyttä koristelematonta pienempää saviastian palaa. Palojen koko noin 1-4 cm. Yksi merkityksetön kvartsin pala.

Löysin esineet 15.11.1977 Riihivainion asuinpaikan koillispuolelle pellolle kaivetun salaojakaivannon syrjästä ja siitä nostetusta maakasasta.

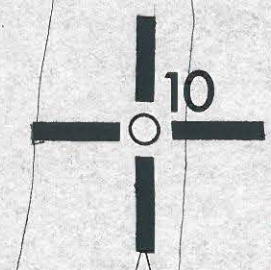
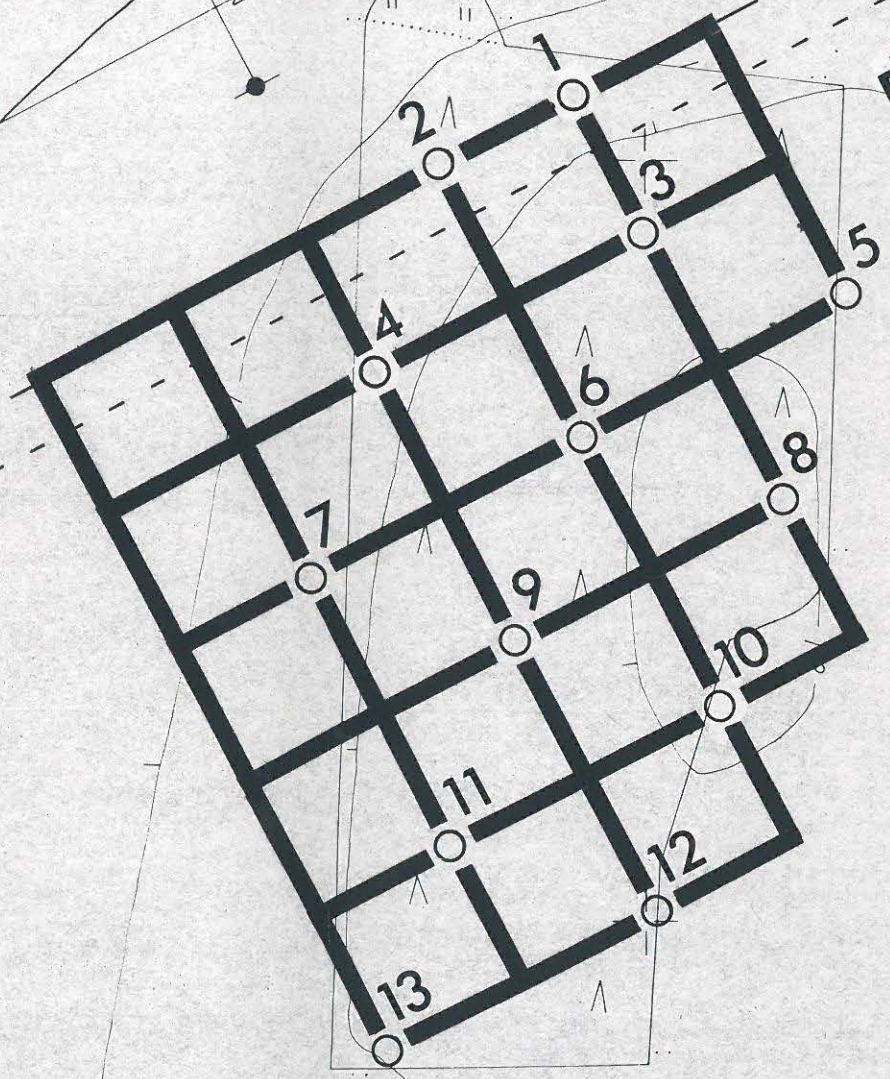
LIITEKARTAT

Peruskarttalehti
N:o 1043/12

Hallisen kylä
Frantsi

2⁴⁴

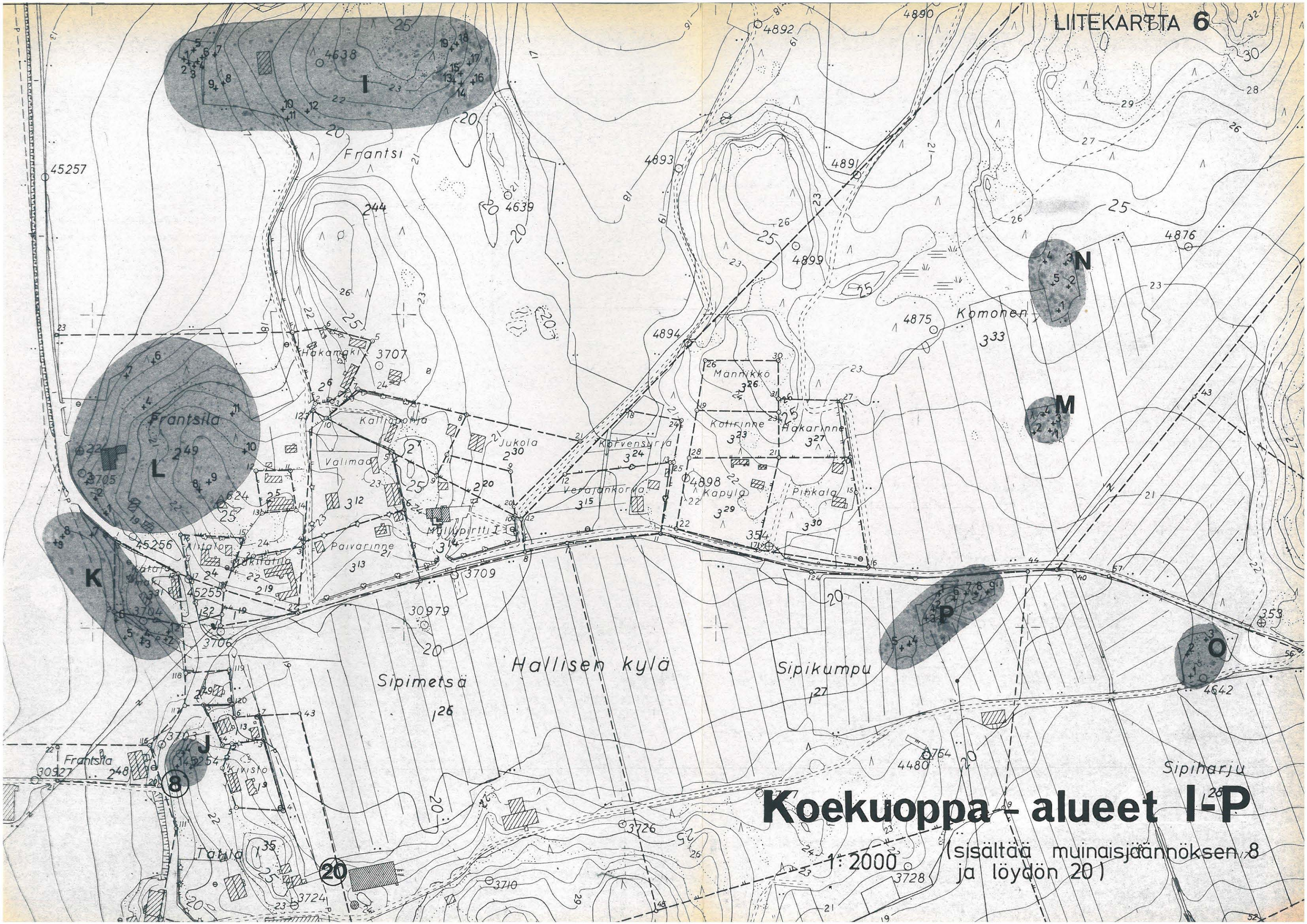

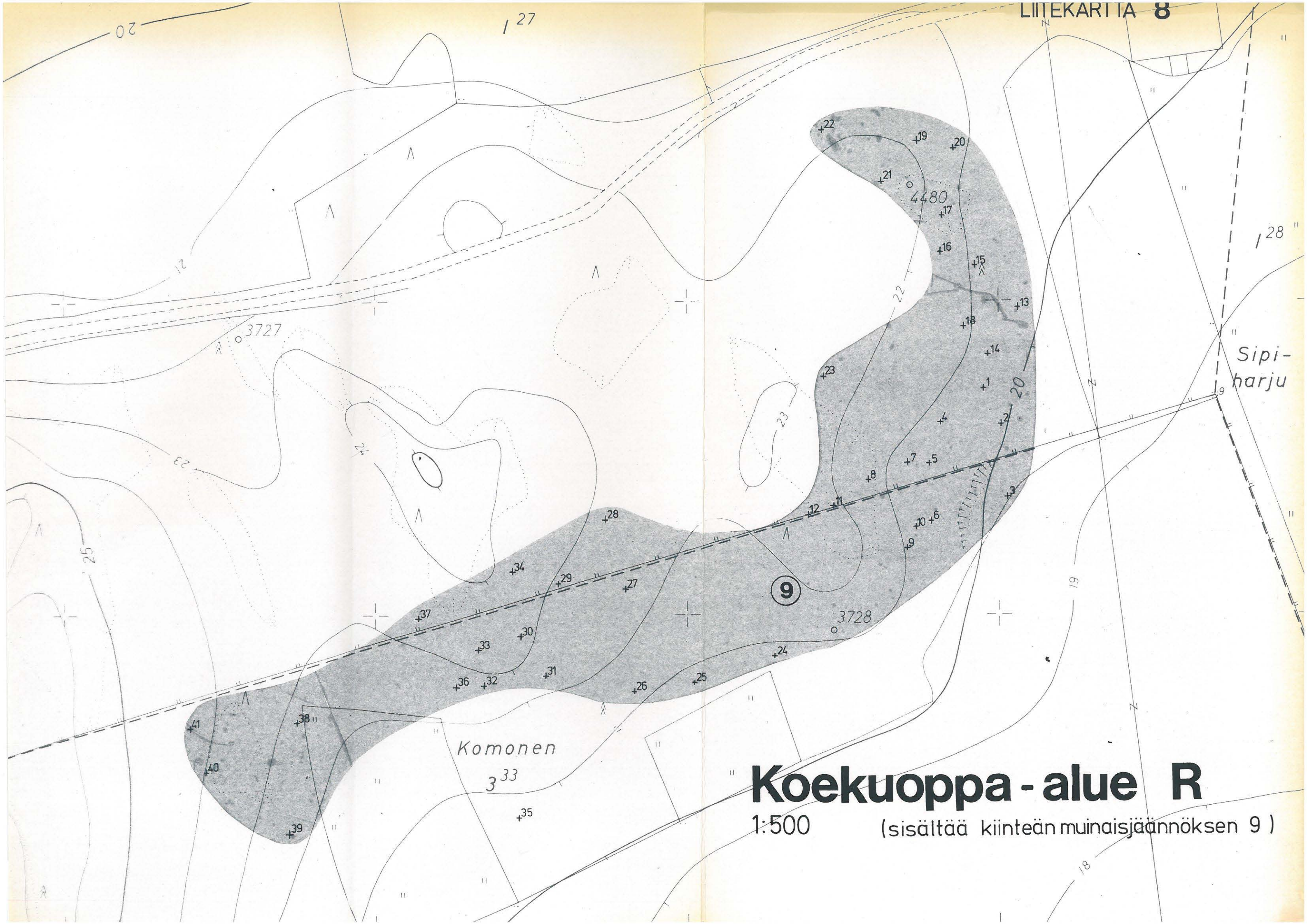
Koekuoppa

Koekuoppa – alue B

(ei sisällä esihistoriallisia löytöjä)

1:500

LITTEKARTTA 8

Sipi-harju

Komonen

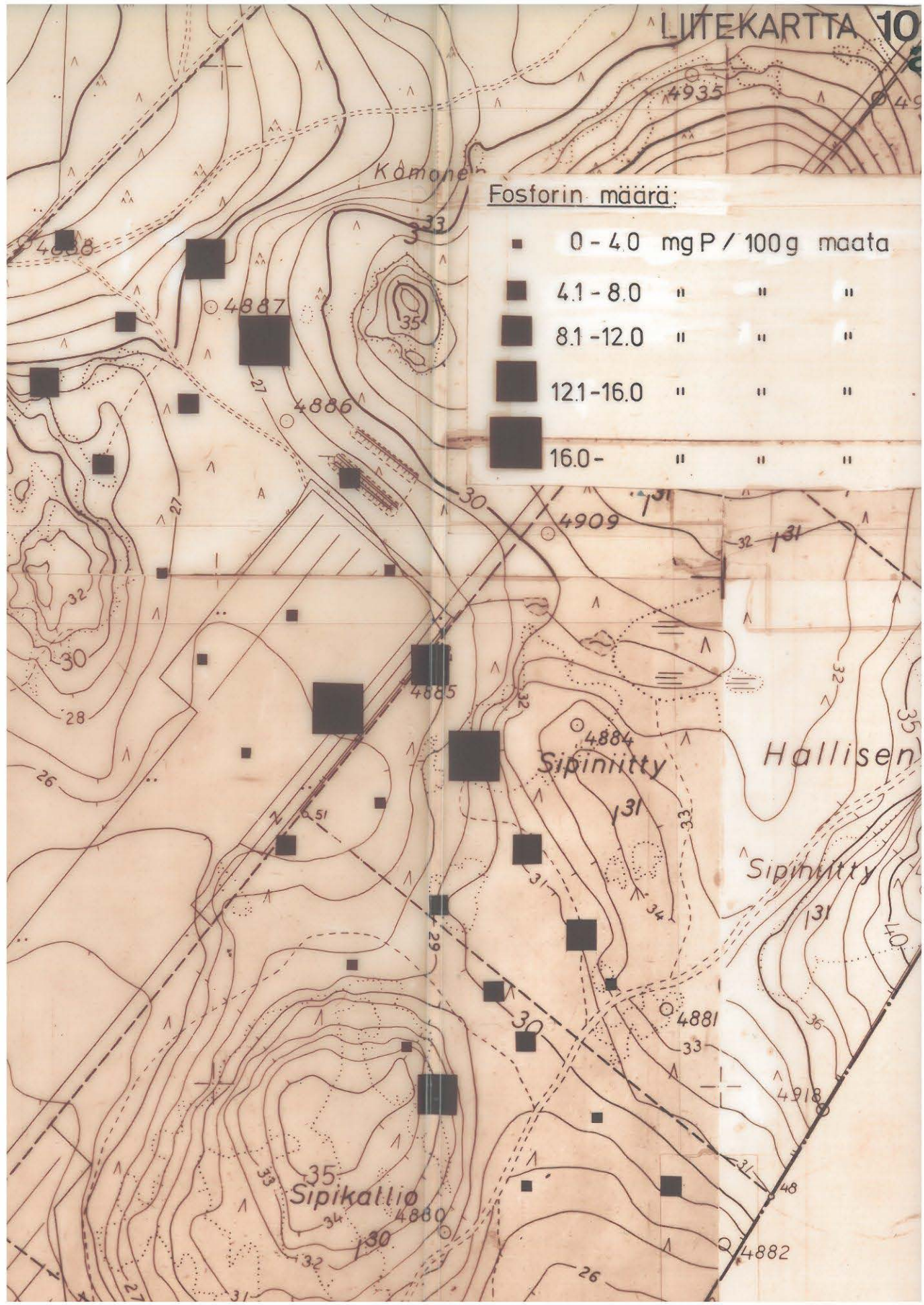
Koekuoppa - alue R

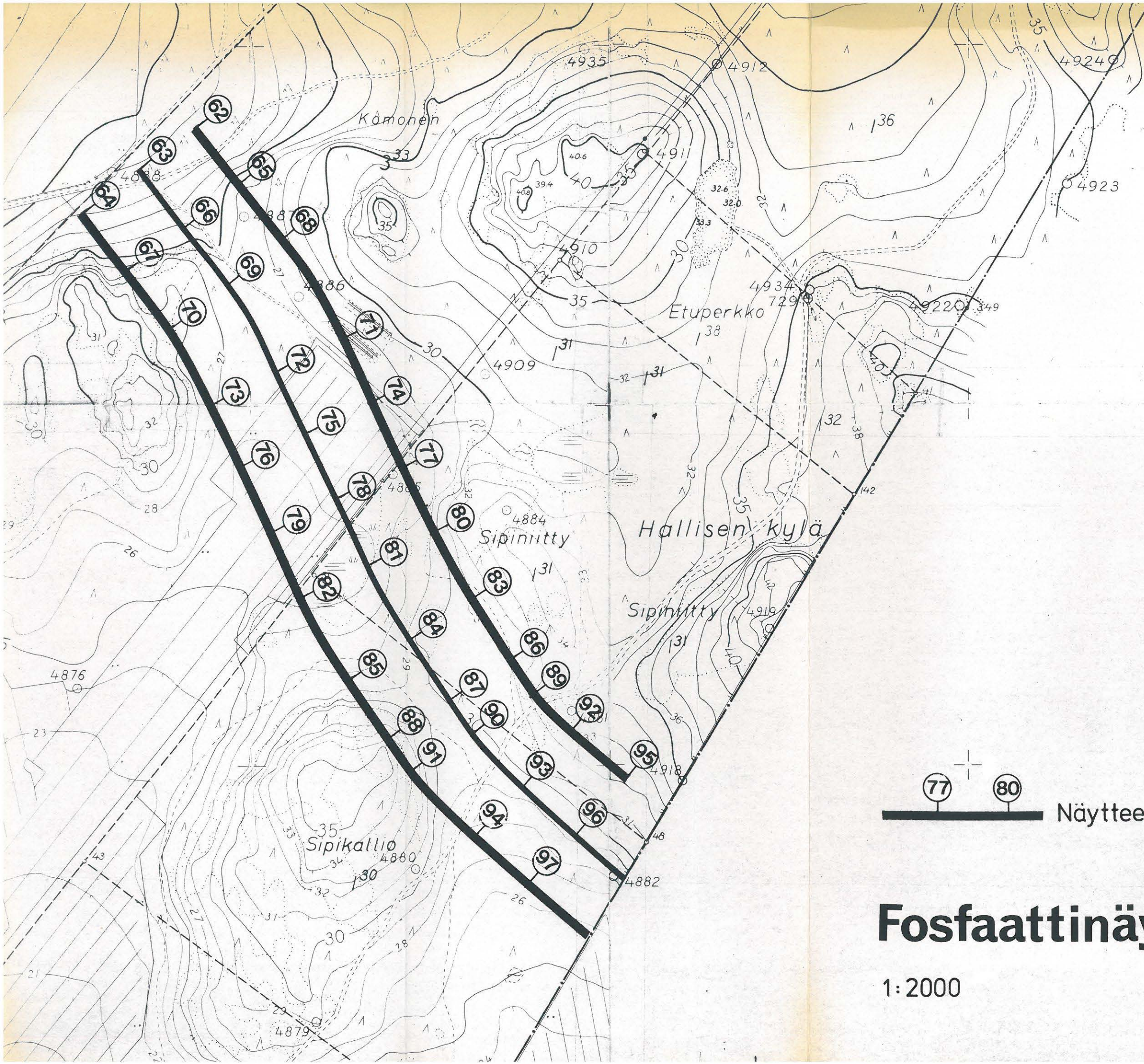
1:500

(sisältää kiinteän muinaisjäännöksen 9)

Fosforin määrä:

■	0 - 4.0	mg P / 100 g	maata
■	4.1 - 8.0	"	"
■	8.1 - 12.0	"	"
■	12.1 - 16.0	"	"
■	16.0 -	"	"

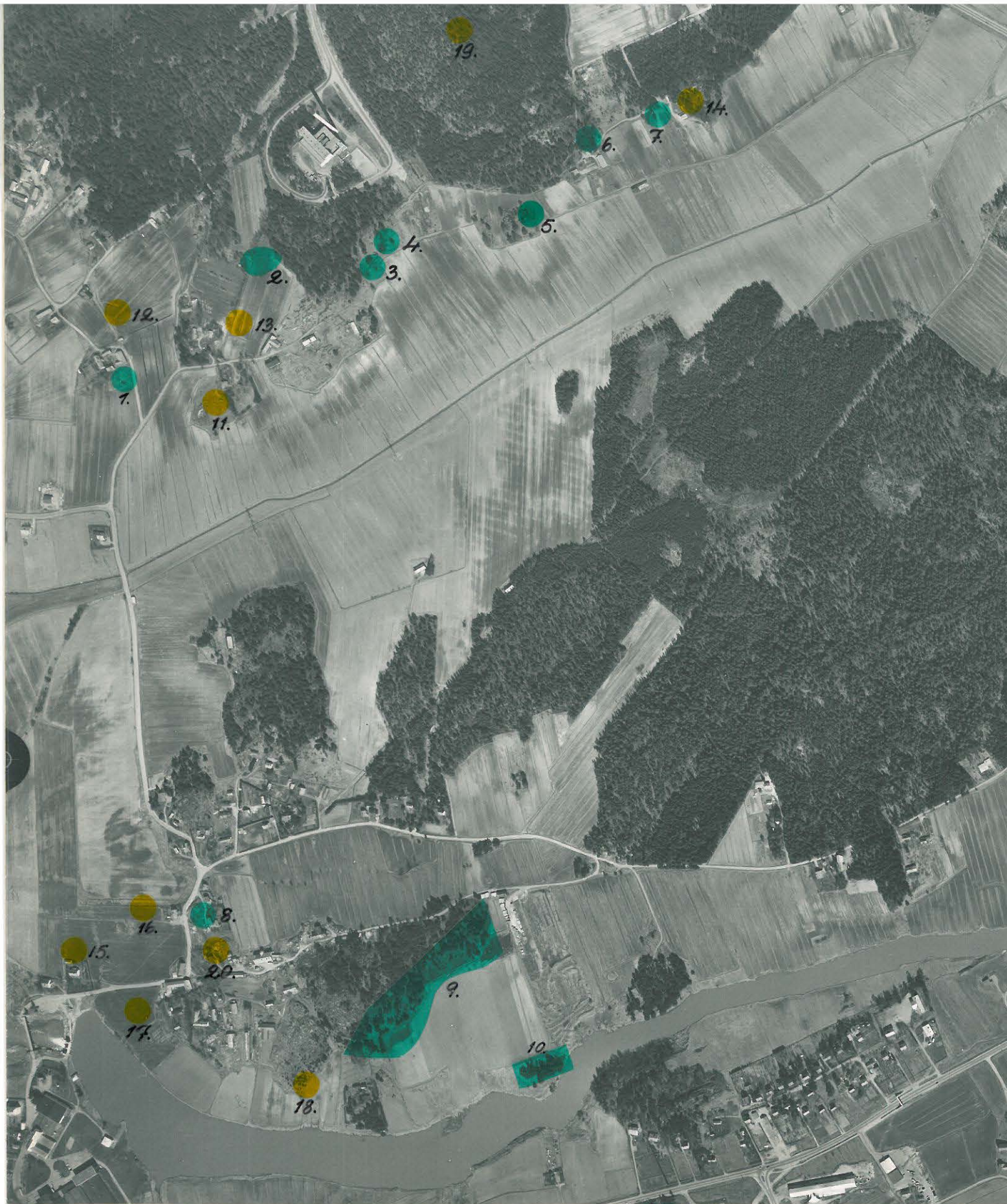

77 80 Näytteenottokohta

Fosfaattinäytelinjat II

1:2000

LÖYTÖPAIKAT.

HALINEN, TURKU

ARKEOLOGINEN INVENTOINTI

vv. 1976, 1977.

5. ● = KIINTEÄT MUINAISJÄÄNNÖKSET

11. ● = IRTOLÖYDÖT

N. 1:8000

VALOKUVALIITTEET

TURUN HALISTEN ALUEEN ARKEOLOGINEN INVENTOINTI
VUOSINA 1976-1977

Kimmo Seppänen

1. NIUSKALAN VÄHÄTALON ASUINKUMPARE JA TALORYHMÄ
ETELÄSTÄ. KUMPARE KESKIMMÄISEN RAKENNUKSEN ETELÄ-
PUOLELLA.

2. NIUSKALAN VÄHÄTALON KUMPARE KIVEYKSINEEN LOUNAASTA.
LÖYTÖKUOPPIEN SIJAINTI MERKITTY RISTILLÄ.

3. KOROISTEN RIIHIVAINION ASUINPAIKAN SUOJELLUKSI
RAJATTU OSA (Ks. KERTOMUKSEN KUVA s.10) LÄNSILOU-
NAASTA.

4. KOROISTEN RIIHIVAINION ASUINPAIKAN ETELÄOSA KAAKOSTA.
KUVATTU SYKSYLLÄ 1977, KUN PRONSSIKAUDEN KERAMIIK-
KAA ESIIN TUONUT OJA ON KAIVETTU. A0.KOHTA MERKITTY
RISTILLÄ.

5. NIUSKALAN MYLLYMÄEN KIVIRAUNIO A KUVATTUNA IDÄSTÄ.
(PÄÄLLÄ MAATA)

6. NIUSKALAN MYLLYMÄEN KIVIRAUNIO B KUVATTUNA ETELÄSTÄ.

7. NIUSKALAN HIEKKAKUOPAN ASUINPAIKKA KAAKOSTA.
VASEMMALLA HIEKKAKUOPAN HALKAISEVA TIE. LIESIKUOPAN
JA KOEKUOPAN KOHTA MERKITTY.

8. NIUSKALAN KOTIRINTEEN ASUINKUMPARE LÄNNESTÄ.
TAUSTALLA OIKEALLA KANKAREEN TALO, JONKA TAKAA LÖY-
DETTY HÄVINNYT REIKÄKIVI (Ks. LÖYTÖPAIKKA N:o 14).

9. HALISTEN VIRNAMÄEN KOEKUOPPA 10 KATA-
JÄRYKELMÄN TAKANA. KUVATTU LUOTEESTA.

10. VIRNAMÄEN KOEKUOPPA 10 KAIVETTUNA.
KUVATTU KAAKOSTA.

11. VIRNAMÄEN KOEKUOPAT 10 (VASEMMALLA) JA 11 (OIKEALLA)
MERKITY RISTILLÄ. KUVA IDÄSTÄ.

12. HALISTEN VIRNAMÄEN KOEKUOPAN 11 SIJAINTI LÄHEMMÄN KIVEN ETUALALLE PIIRRETYSSÄ KOHDIN. KUVA LÄNNESTÄ.

13. HALISTEN VIRNAMÄEN KOEKUOPPIEN 15-18 SIJAINTI JA KALLIOKIELEKKEEN KAAKKOISPÄÄSSÄ OLEVA KIVEYS POHJOISESTA.

14. HALISTEN VIRNAMÄEN KOEKUOPPA 20
ISON KIVEN ITÄPUOLELLA KAAKOSTA.

15. VIRNAMÄEN KOEKUOPAN 20 (OIKEALLA
PIENEN KATAJAN TAKANA) JA KOEKUOPAN
15 (VASEMMALLA OLEVAN MÄNNYN TAKANA)
SIJAINNIT TOISIINSA ITÄKAAKOSTA.

16. VIRNAMÄEN KOEKUOPPA 20 AVATTUNA.
KUOPASSA USEITA SAVIASTIAN PALOJA.
OIKEALLA KOOKKAIN REUNAPALA. ETELÄSTÄ.

17. HALISTEN VIRNAMÄEN KOEKUOPPA 26 KATAJIEN LÄNSIPUOLELLA KUVATTUNA LOUNAASTA.

18. VIRNAMÄEN KOEKUOPPIEN 28 JA 30 SIJAINNIT TOISIINSA NÄHDEN IDÄSTÄ.

19. HALISTEN VIRNAMÄEN KOEKUOPAN 28
KALMISTOKIVEYSTÄ ENSIMMÄISESSÄ
KERROKSESSA (KIVIA EI POISTETTU)
KUVATTU ETELÄSTÄ.

20. VIRNAMÄEN KOEKUOPAN 30 KUMPAARE KUVATTUNA KOILLISESTA.

21. HALISTEN VIRNAMÄEN KOEKUOPAN 30 SIJAINTI IDÄSTÄ.

22. VIRNAMÄEN KOEKUOPPA 30 JA KUMPARE KUVATTUNA POHJOI-
SESTA.

23. HALISTEN VIRNAMÄEN KOEKUOPAN 36 SIJAINTI KUVATTUNA LUOTEESTA.

24. VIRNAMÄEN KOEKUOPAN 39 SIJAINTI KUVATTUNA IDÄSTÄ.

25. NIUSKALAN TALO, JOTA RAKENNETTAESSA LÖYDETTY NOKI-
MAATA JA SEN LÄHISTÖLTÄ LÖYDETTY SOIKEA TULUSKIVI
(Ks. N:o 11).

26. HAMARON LEHTIMÄEN KIVIKIRVEEN LÖYTÖPAIKKA (Ks.N:o 12)
MERKITY RISTILLÄ. KUVATTU IDÄSTÄ.